

**WOJEWÓDZKI
PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY DOMOWEJ**

**WOJEWÓDZTWA
MAZOWIECKIEGO**

NA LATA 2026–2030

Spis treści

Wstęp	4
I. Ogólna charakterystyka Mazowsza	5
Statystyki dotyczące przemocy na Mazowszu	6
II. Podstawy prawne	11
III. Zadania samorządu województwa	12
IV. Definicja przemocy	13
1. Rodzaje przemocy	14
2. Skala problemu przemocy domowej na terenie województwa mazowieckiego	18
V. Formy pomocy osobom doznającym przemocy domowej	23
1. Prawne formy pomocy	23
2. Procedura „Niebieskie Karty”	25
3. Zespoły interdyscyplinarne	26
4. Instytucjonalne formy wsparcia	28
5. Ośrodki interwencji kryzysowej (OIK)	29
6. Domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	31
7. Punkty konsultacyjne	32
8. Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej przemocy domowej	33
9. Telefony zaufania	33
10. Pomoc terapeutyczna i wsparcie psychologiczne osób dotkniętych przemocą domową	34
VI. Analiza zjawiska przeciwdziałania przemocy domowej (SWOT)	35
VII. Cele, działania, odbiorcy działań, wskaźniki realizacji Programu	37
1. Cel główny i cele szczegółowe Programu	37
2. Odbiorcy działań	39
3. Wskaźniki realizacji Programu	39
VIII. Finansowanie i monitoring Programu	43
1. Finansowanie Programu	43
2. Monitoring Programu	43
3. Wnioski i dobre praktyki	43
Spis rysunków, tabel i wykresów	48
Bibliografia	50

Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej

ul. Grzybowska 80/82

00-844 Warszawa

tel.: 22 376 85 00

e-mail: mcps@mcps.com.pl

Dokument opracowano w okresie kwiecień-maj 2025 r. w Wydziale Programów Społecznych.

Wstęp

Przemoc domowa stanowi poważne naruszenie podstawowych praw człowieka – w tym w szczególności prawa do życia, zdrowia oraz poszanowania godności osobistej. Na organach władzy publicznej ciąży obowiązek zapewnienia wszystkim obywatelom równego traktowania oraz ochrony ich praw i wolności. Powyższy zapis podkreśla zobowiązanie państwa wobec obywateli w zakresie pomocy instytucjonalnej dla osób doświadczających przemocy, które znajduje swoje umocowanie w obowiązującym porządku prawnym. Założonym celem podstawowym Programu jest zmniejszenie zjawiska przemocy domowej na terenie województwa mazowieckiego. W ramach działań przewidzianych w zakresie realizacji Programu zaplanowano zarówno udzielanie wsparcia osobom doświadczającym przemocy, jak i inicjowanie realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową, czy podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy domowej. Bardzo ważnym elementem opracowania jest element edukacyjny, mający na celu promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy, a także upowszechnienie informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy zarówno osobom dotkniętym przemocą, jak i stosującym przemoc domową.

I. Ogólna charakterystyka Mazowsza

Województwo mazowieckie, położone w centralnej Polsce, jest największym regionem kraju zarówno pod względem powierzchni, jak i liczby ludności. W 2025 r. jego podział administracyjny przedstawia się następująco:

- 42 powiaty, w tym 5 miast na prawach powiatu: Warszawa, Ostrołęka, Płock, Radom i Siedlce;
- 314 gmin, w tym:
 - 35 gmin miejskich,
 - 76 gmin miejsko-wiejskich,
 - 203 gminy wiejskie.

Rysunek. Mapa Mazowska

Statystyki dotyczące przemocy na Mazowszu

Przemoc wciąż stanowi istotny problem społeczny. Wpływa negatywnie zarówno na zdrowie fizyczne jak i psychiczne ofiar, prowadzi do destabilizacji życia rodzinnego i wykluczenia społecznego. Obejmuje różne formy – przemoc fizyczną, seksualną, ekonomiczną, emocjonalną czy cyberprzemoc – i dotyczy ludzi niezależnie od wieku, płci, statusu społecznego czy miejsca zamieszkania. Przemoc nie tylko niszczy życie jednostek, ale także osłabia więzi społeczne, utrwała nierówności i może doprowadzić do transmisji traum międzypokoleniowych. Dlatego właśnie przeciwdziałanie przemocy wymaga kompleksowych i wielowymiarowych konsekwentnych działań: edukacji, wsparcia dla ofiar, skutecznego egzekwowania prawa oraz zmiany społecznych norm, które mogą ją usprawiedliwiać lub bagatelizować. Jak wynika ze statystyk poniżej jest to nadal znaczący problem na Mazowszu.

Tabela 1. Liczba osób doznających przemocy domowej

Nazwa jednostki	Liczba osób doznających przemocy domowej									
	Ogółem	kobiety	kobiety do 65 r.ż.	kobiety od 66 r.ż.	mężczyźni	mężczyźni do 65 r.ż.	mężczyźni od 66 r.ż.	małoletni	dziewczęta	chłopcy
KOMENDA MIEJSKA POLICJI W OSTROŁĘCE	386	230	198	32	72	56	16	84	37	47
KOMENDA MIEJSKA POLICJI W PŁOCKU	468	299	284	15	61	56	5	108	55	53
KOMENDA MIEJSKA POLICJI W RADOMIU	1217	864	786	78	169	147	22	184	102	82
KOMENDA MIEJSKA POLICJI W SIEDLCACH	251	158	144	14	27	25	2	66	42	24
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W BIAŁOBRZEGACH	103	62	57	5	13	10	3	28	11	17
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W CIECHANOWIE	526	290	238	52	68	66	2	168	78	90
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W GARWOLINIE	399	214	187	27	40	29	11	145	67	78
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W GOSTYNINIE	97	64	51	13	16	11	5	17	8	9
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W GRÓJCU	243	170	146	24	32	28	4	41	17	24
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W KOZIENICACH	183	129	107	22	29	25	4	25	10	15
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W LIPSKU	147	63	52	11	20	12	8	64	29	35
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W ŁOSICACH	47	35	24	11	6	3	3	6	4	2
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W MAKOWIE MAZOWIECKIM	90	50	41	9	16	12	4	24	9	15
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W MŁAWIE	208	130	116	14	19	10	9	59	28	31
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W OSTROWI MAZOWIECKIEJ	78	51	46	5	14	8	6	13	6	7
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W PŁOŃSKU	233	180	178	2	26	26	0	27	11	16

KOMENDA POWIATOWA POLICJI W PRZASNYSZU	166	109	100	9	20	15	5	37	22	15
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W PRZYSUSZE	81	55	47	8	8	6	2	18	12	6
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W PUŁTUSKU	96	61	56	5	8	7	1	27	14	13
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W SIERPCU	86	65	52	13	8	7	1	13	10	3
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W SOCHACZEWIE	288	209	190	19	36	27	9	43	21	22
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W SOKOŁOWIE PODLASKIM	148	97	79	18	26	15	11	25	18	7
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W SZYDŁOWCU	167	106	83	23	29	23	6	32	19	13
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W WĘGROWIE	174	120	98	22	24	18	6	30	12	18
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W WYSZKOWIE	238	156	131	25	25	18	7	57	30	27
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W ZWOLENIU	96	67	62	5	12	10	2	17	4	13
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W ŻUROMINIE	49	41	36	5	4	4	0	4	2	2
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W ŻYRARDOWIE	219	148	121	27	31	27	4	40	16	24
KOMENDA REJONOWA POLICJI WARSZAWA I	306	210	186	24	39	36	3	57	31	26
KOMENDA REJONOWA POLICJI WARSZAWA II	537	316	271	45	72	50	22	149	76	73
KOMENDA REJONOWA POLICJI WARSZAWA III	248	155	140	15	18	16	2	75	29	46
KOMENDA REJONOWA POLICJI WARSZAWA IV	325	177	152	25	36	25	11	112	59	53
KOMENDA REJONOWA POLICJI WARSZAWA V	212	134	113	21	17	13	4	61	34	27
KOMENDA REJONOWA POLICJI WARSZAWA VI	1 396	746	707	39	144	132	12	506	272	234
KOMENDA REJONOWA POLICJI WARSZAWA VII	597	386	349	37	78	68	10	133	62	71
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W GRODZISKU MAZOWIECKIM	161	98	93	5	9	7	2	54	23	31
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W LEGIONOWIE	262	149	135	14	24	20	4	89	39	50
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W MIŃSKU MAZOWIECKIM	360	185	158	27	37	34	3	138	69	69
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W NOWYM DWORZE MAZ.	143	95	88	7	15	13	2	33	17	16
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W OTWOCKU	250	149	126	23	34	29	5	67	28	39
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W PIASECZNIE	277	191	174	17	38	29	9	48	24	24

KOMENDA POWIATOWA POLICJI W PRUSZKOWIE	191	111	100	11	13	12	1	67	27	40
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W WOŁOMINIE	488	295	256	39	49	43	6	144	84	60
KPP DLA POW. WARSZAW. ZACH. Z/S W STARYCH BABICACH	219	109	99	10	32	28	4	78	34	44
Suma	12 456	7 729	6 857	872	1 514	1 256	258	3 213	1 602	1 611

Źródło: Dane statystyczne Wydziału Prewencji Komendy Stołecznej Policji

W oparciu o analizę danych dotyczących 2024 r., uzyskanych z jednostek Policji na Mazowszu, można wysnuć wniosek, że przemoc domowa i inne formy przemocy wobec osób słabszych – kobiet, dzieci, seniorów – pozostają aktualnym problemem społecznym w tym regionie.

Wskazane powyżej przypadki jedynie w części oddają skalę problemu, ponieważ wiele ofiar nie zgłasza przestępstw. Przemoc może przyjmować różne formy – fizyczną, psychiczną, ekonomiczną czy seksualną – i często dzieje się w najbliższym otoczeniu, czyli właśnie tam, gdzie ofiara powinna czuć się najbardziej bezpiecznie. Dlatego niezbędne jest zapewnienie wsparcia osobom doświadczającym przemocy. Przede wszystkim potrzebne są miejsca i ośrodki schronienia, pomoc prawna czy psychologiczna, ale także szeroko zakrojone działania profilaktyczne i edukacyjne. Każdy jednostkowy przypadek przemocy jest sygnałem, że system powinien zadziałać szybko i skutecznie – zarówno w ramach instytucji publicznych, jak i poprzez zaangażowanie społeczności lokalnej. Wsparcie ofiar to nie tylko kwestia ochrony, ale także przywracania im godności, poczucia sprawczości i możliwości życia bez strachu.

W 2024 r. na terenie województwa mazowieckiego ponad 12 tysięcy osób doznało jednego z rodzajów przemocy. Jak wskazano w tabeli powyżej nadal to kobiety najczęściej padają ofiarami przemocy domowej, co potwierdzają zarówno statystyki, jak i doświadczenia instytucji pomocowych. Do przemocy domowej często dochodzi w zaciszu domowym, w relacjach, które powinny opierać się na zaufaniu i poczuciu bezpieczeństwa. Wiele osób doświadczających przemocy domowej latami milczy, żyjąc w strachu i nie mając dostępu do wsparcia.

Tabela 2. Liczba osób stosujących przemoc domową

Nazwa jednostki	Liczba osób stosujących przemoc domową		
	ogółem	kobiety	mężczyźni
KOMENDA MIEJSKA POLICJI W OSTROŁĘCE	273	35	238
KOMENDA MIEJSKA POLICJI W PŁOCKU	346	42	304
KOMENDA MIEJSKA POLICJI W RADOMIU	1008	91	917
KOMENDA MIEJSKA POLICJI W SIEDLCACH	177	15	162
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W BIAŁOBRZEGACH	75	6	69

KOMENDA POWIATOWA POLICJI W CIECHANOWIE	337	27	310
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W GARWOLINIE	243	29	214
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W GOSTYNINIE	73	5	68
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W GRÓJCU	220	47	173
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W KOZIENICACH	151	18	133
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W LIPSKU	74	11	63
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W ŁOSICACH	39	6	33
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W MAKOWIE MAZOWIECKIM	66	4	62
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W MŁAWIE	127	4	123
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W OSTROWI MAZOWIECKIEJ	61	2	59
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W PŁOŃSKU	191	13	178
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W PRZASNYSZU	127	6	121
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W PRZYSUSZE	53	2	51
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W PUŁTUSKU	69	9	60
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W SIERPCU	79	6	73
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W SOCHACZEWIE	230	24	206
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W SOKOŁOWIE PODLASKIM	108	4	104
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W SZYDŁOWCU	109	6	103
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W WĘGROWIE	140	14	126
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W WYSZKOWIE	183	27	156
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W ZWOLENIU	74	6	68
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W ŻUROMINIE	47	2	45
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W ŻYRARDOWIE	170	24	146
KOMENDA REJONOWA POLICJI WARSZAWA I	242	45	197
KOMENDA REJONOWA POLICJI WARSZAWA II	387	55	332
KOMENDA REJONOWA POLICJI WARSZAWA III	179	21	158
KOMENDA REJONOWA POLICJI WARSZAWA IV	216	41	175
KOMENDA REJONOWA POLICJI WARSZAWA V	154	17	137
KOMENDA REJONOWA POLICJI WARSZAWA VI	907	161	746
KOMENDA REJONOWA POLICJI WARSZAWA VII	511	94	417
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W GRODZISKU MAZOWIECKIM	109	16	93
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W LEGIONOWIE	192	36	156
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W MIŃSKU MAZOWIECKIM	229	19	210
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W NOWYM DWORZE MAZ.	122	18	104

KOMENDA POWIATOWA POLICJI W OTWOCKU	202	47	155
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W PIASECZNIE	231	35	196
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W PRUSZKOWIE	130	26	104
KOMENDA POWIATOWA POLICJI W WOŁOMINIE	346	39	307
KPP DLA POW. WARSZAW. ZACH. Z/S W STARYCH BABICACH	144	27	117
Suma	9 151	1 182	7 969

Źródło: Dane statystyczne Wydziału Prewencji Komendy Stołecznej Policji

Na przestrzeni ostatnich lat dane statystyczne konsekwentnie potwierdzają, że to mężczyźni są zdecydowanie częściej sprawcami przemocy domowej w Polsce. Zgodnie z danymi z 2023 r. aż 95,7% osób skazanych za znęcanie się nad bliskimi to mężczyźni, podczas gdy kobiety stanowiły jedynie 4,3% sprawców¹. Podobne proporcje utrzymują się od lat – w 2022 r. mężczyźni stanowili 95,1% skazanych, a kobiety 4,9%, natomiast w 2019 r. udział kobiet wśród sprawców wynosił zaledwie 3%². Ta trwała dysproporcja wskazuje, że przemoc w polskich rodzinach jest silnie związana z płcią sprawcy. Czynniki kulturowe, społeczne oraz schematy władzy w związkach mogą przyczyniać się do tego, że to właśnie mężczyźni częściej wykorzystują przemoc jako formę kontroli. Tym samym analiza wieloletnich danych nie tylko potwierdza dominację mężczyzn w roli sprawców, ale też wskazuje na konieczność ukierunkowanej profilaktyki i edukacji adresowanej do mężczyzn, szczególnie w zakresie rozwiązywania konfliktów bez użycia siły.

Jak wskazano powyżej najczęściej sprawcami przemocy domowej są mężczyźni (7 969 w 2024 r. na Mazowszu), co potwierdzają także raporty policyjne. Przemoc jest stosowana przez osoby każdej płci, ale w zdecydowanej większości przypadków to właśnie mężczyźni dopuszczają się jej wobec partnerek, dzieci czy innych członków rodziny. Zjawisko to może wynikać m.in. z uwarunkowań fizycznych – nierównowagi siły, utrwalonych wzorców patriarchalnych czy braku umiejętności radzenia sobie z emocjami.

Przeciwdziałanie przemocy wymaga nie tylko ochrony ofiar, ale także skutecznych i kompleksowych działań wobec osób stosujących przemoc w tym m.in. terapii, programów korekcyjno-edukacyjnych oraz odpowiedzialności prawnej. Równocześnie ważne jest wychowywanie kolejnych pokoleń i budowanie kultury szacunku i równości, w której przemoc nie będzie akceptowana ani usprawiedliwiana pod żadnym pretekstem.

¹ Lewoc M., *Prawo a przemoc domowa w 2023 roku (6/155/2024)* w: <https://www.niebieskalinia.pl/aktualnosci/artykuly-niebieskiej-linii/prawo-a-przemoc-domowa-w-2023-roku-61552024> (dostęp: 11.07.2025)

² *Przemoc domowa i wobec kobiet – zwalczanie i ocena. Marcin Wiącek wskazuje, co trzeba zmienić, by ją lepiej zwalczać i rozpoznawać – wystąpienia generalne RPO 04.11.2021 r.* w: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-przemoc-domowa-wobec-kobiet-zwalczanie-ocena> (dostęp: 11.07.2025)

II. Podstawy prawne

Podstawowymi aktami prawnymi regulującymi zadania samorządu w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej są:

- 1) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- 2) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- 3) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- 4) ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa;
- 5) ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

Dokumenty wpływające na opracowanie założeń wojewódzkiego programu:

- 1) Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030 – przyjęty uchwałą nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030;
- 2) ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego;
- 3) ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny;
- 4) ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji;
- 5) ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty;
- 6) Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) – przyjęta uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);
- 7) wytyczne Prokuratora Generalnego z dnia 9 sierpnia 2024 r. dotyczące zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
- 8) Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej z dnia 11 maja 2011 r.;
- 9) ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego
- 10) Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 – przyjęta uchwałą nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.);
- 11) Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021–2030 – przyjęta uchwałą nr 92/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 21 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia Strategii Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021–2030;
- 12) „Diagnoza przemocy domowej w województwie mazowieckim. Raport z badań”³ – badanie wykonane na zlecenie Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej w 2024 r.

³ https://mcps.com.pl/wp-content/uploads/2024/12/Diagnoza_Przemocy_Domowej_2024.pdf (dostęp: 11.07.2025 r.)

III. Zadania samorządu województwa

Zgodnie z zapisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej do zadań samorządów województw należy:

- 1) opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy domowej;
- 2) inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
- 3) opracowywanie ramowych programów ochrony osób doznających przemocy domowej oraz ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową, a także ramowych programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- 4) organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej, w tym obowiązkowych szkoleń dla członków zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych.

Jednym z najważniejszych obowiązków samorządu województwa jest opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy domowej. Program ten to kluczowy dokument określający kierunki działań, cele oraz narzędzia służące ograniczaniu skali przemocy w regionie. Jego realizacja opiera się na współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi, policją i wszelkimi podmiotami zaangażowanymi, tak by szybko i skutecznie podejmować działania ograniczające i eliminujące zjawisko przemocy i wspierać osoby, których ono dotyka.

Samorząd województwa ma ponadto ustawowy obowiązek inspirowania i promowania nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Oznacza to działania skupiające się na poszukiwaniu i wdrażaniu nowoczesnych metod wsparcia ofiar i pracy ze sprawcami, a także dzielenie się dobrymi praktykami i wspieranie lokalnych działań. Ma to na celu nie tylko poprawę jakości istniejących systemów pomocowych, ale również rozwój innowacyjnych, coraz bardziej skutecznych narzędzi przeciwdziałania przemocy.

Następnym ustawowym zadaniem województwa jest opracowywanie ramowych programów ochrony osób doznających przemocy domowej oraz ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc. Programy te mają stanowić gotowe wzory, umożliwiające ich modyfikację w celu dostosowania do lokalnych uwarunkowań i wdrażanie działań przez właściwe instytucje na poziomie powiatu/gminy, zapewniając spójność w tym zakresie na terenie województwa.

Ostatnim z ustawowych obowiązków województwa jest organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej, w tym szkoleń obowiązkowych dla członków zespołów interdyscyplinarnych i grup diagnostyczno-pomocowych. To działanie jest istotne dla skutecznego reagowania na przemoc i wspierania

osób w kryzysie. Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w ostatnich latach wielokrotnie organizowało szkolenia skierowane do pracowników służb, mających na celu pogłębienie ich wiedzy z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz wzmocnienie praktycznych kompetencji w pracy z rodzinami dotkniętymi przemocą. W szkoleniach uczestniczyli przedstawiciele m.in. ośrodków pomocy społecznej, asystenci rodziny, pracownicy interwencji kryzysowej oraz instytucji wspierających dzieci i młodzież. Tematyka szkoleń była zróżnicowana i dostosowana do zmian prawnych oraz wyzwań w pracy terenowej – obejmowała m.in. nowelizację ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, procedury odebrania dziecka, metody diagnozy i pracy z rodziną dysfunkcyjną oraz rozpoznawanie przemocy wobec dzieci. Szkolenia prowadzone były zarówno w formie stacjonarnej, jak i online, co umożliwiło szerokie dotarcie do przedstawicieli różnych instytucji. Działania te stanowią istotny element systemowego wsparcia dla profesjonalistów pracujących na pierwszej linii pomocy rodzinom doświadczającym przemocy, a środki na ich realizację pochodzą z budżetu samorządu oraz z dotacji rządowej.

IV. Definicja przemocy

Zgodnie z art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, przemoc ta jest definiowana jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste osób (...), w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym,
- wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

W przypadku stosowania przemocy kluczowe znaczenie ma szkoda wyrządzona ofierze, ale także inne przesłanki związane z zamierzonym i wykorzystującym przewagę sił działaniem przeciw bliskiemu, przy czym działanie to narusza prawa i dobra osobiste, powodując cierpienie i szkodę.

W literaturze przedmiotu wskazuje się na 4 ważne elementy⁴:

- 1) intencja osoby stosującej przemoc,
- 2) nierównowaga sił,
- 3) naruszanie praw, godności i dóbr osobistych,
- 4) sprawianie cierpienia i bólu.

⁴ Piechocki Z., Zespół interdyscyplinarny i grupy robocze, Toruń: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej 2012.

Podmioty udzielające pomocy osobom doznającym przemocy domowej to istotny element systemu wsparcia. Są to m.in.:

- domy dla samotnej matki z dzieckiem i kobiet w ciąży
- telefony zaufania
- ośrodki interwencji kryzysowej (OIK)
- specjalistyczne ośrodki wsparcia (SOW)
- punkty konsultacyjne.

Tabela 3. Podmioty udzielające wsparcia osobom doznającym przemocy domowej w województwie mazowieckim w latach 2021–2024

Lp.	Rodzaj jednostki pomocowej	2021	2022	2023	2024
1	liczba domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	5	5	5	4
2	liczba ośrodków interwencji kryzysowej	14	16	15	17
3	liczba specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy domowej	3	3	4	4
4	liczba placówek specjalistycznego poradnictwa	36	35	39	107

Źródło: Diagnoza przemocy domowej w województwie mazowieckim. Raport z badania, MCPS 2024 oraz Baza teleadresowa instytucji pomagających osobom doznającym przemocy domowej, MUW w Warszawie 2025

Osoby doznające przemocy mogą otrzymać niezbędną pomoc w różnorodnych ośrodkach i instytucjach, których celem jest zapewnienie bezpieczeństwa, a także kompleksowego wsparcia psychicznego, porad prawnych, socjalnych i wszelkich innych niezbędnych. Jednym z najważniejszych miejsc pomocowych są ośrodki interwencji kryzysowej. Na Mazowszu jest ich 17⁵ i oferują one natychmiastową pomoc w sytuacjach zagrożenia życia lub zdrowia. Działają tam wykwalifikowany personel, w tym psycholodzy, pedagodzy i prawnicy, gotowi udzielić wsparcia emocjonalnego oraz wskazać możliwe rozwiązania sytuacji kryzysowej. Równie ważne są także takie miejsca jak domy dla matki z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, specjalistyczne ośrodki wsparcia oraz placówki poradnictwa, gdzie osoby uciekające przed przemocą mogą znaleźć bezpieczne miejsce do życia. Takie miejsca są niezbędnym ogniwem łańcucha pomocowego i ich liczba na Mazowszu rośnie.

1. Rodzaje przemocy

Przemoc to zjawisko, które od wieków towarzyszy społeczeństwom w każdym zakątku świata. Występuje w różnych formach i kontekstach – w relacjach międzyludzkich – w związku, w rodzinie, między rówieśnikami, w szkole, ale też w przestrzeni publicznej i cyfrowej. Głównie kojarzymy ją z agresją fizyczną, choć przemoc nie zawsze zostawia widoczne ślady.

⁵ Baza teleadresowa instytucji pomagających osobom doznającym przemocy domowej, w: <https://www.gov.pl/web/uw-mazowiecki/baza-teleadresowa-instytucji-pomagajacych-osobom-doznajacych-przemocy-domowej> (dostęp: 11.07.2025 r.)

Niezależnie od postaci, jaką przemoc przyjmie i jakich środków osoba ją stosująca użyje, akt przemocy zawsze wiąże się z naruszeniem granic drugiego człowieka oraz próbą podporządkowania go własnej woli.

Współczesna rosnąca wśród społeczeństwa świadomość pomaga coraz lepiej rozpoznawać, że przemoc nie ogranicza się wyłącznie do incydentów użycia siły fizycznej. Istnieje bardzo wiele jej odmian, których zauważenie może być trudniejsze, lecz są to akty równie dotkliwe w skutkach. Najważniejsze jest zrozumienie, że każda forma przemocy jest szkodliwa, a jej użycie – niezależnie od miejsca i czasu – wymaga reakcji, wsparcia dla ofiary i szerokich działań edukacyjno-profilaktycznych w celu jej przeciwdziałania.

Przemoc fizyczna

Nieprzypadkowy akt zadania cierpienia fizycznego, którego konsekwencją mogą być także uszkodzenia ciała. Może przybierać dwa typy zachowań:

- 1) przemoc fizyczna czynna to wszystkie formy przemocy z użyciem siły fizycznej (np. bicie, szarpanie, popychanie),
- 2) przemoc bierna, czyli wszelkiego rodzaju zakazy, nakazy np. zakaz mówienia, chodzenia, zaspokajania potrzeb fizjologicznych itp.

Przemoc psychiczna/emocjonalna

Nie pozostawia widocznych śladów fizycznych, może być niezauważalna przez osoby trzecie. Przemoc psychiczna to bardzo nietypowa i trudna do zdiagnozowania forma przemocy.

Zawiera przymus i groźby, zastraszanie, emocjonalne wykorzystanie objawiające się w następujących zachowaniach:

- poniżanie, upokarzanie, obwinianie, manipulowanie poczuciem winy, wyzywiska, wmawianie choroby psychicznej, odmawianie współżycia seksualnego,
- izolowanie poprzez kontrolowanie kontaktów z innymi, zabranianie korzystania z telefonu, auta;
- zakaz opuszczania domu,
- oskarżanie o powodowanie lub prowokowanie przemocy, zaprzeczanie i minimalizowanie przemocy,
- wykorzystanie dzieci do sprawowania kontroli, wzbudzanie poczucia winy, wrogie nastawienie dzieci wobec rodzica,
- traktowanie partnerki jako służącej, podejmowanie ważnych decyzji bez równego udziału drugiej osoby, zabieranie pieniędzy, kontrola ich wydawania, wydzielanie zbyt małych kwot na utrzymanie, niszczenie przedmiotów, celowa agresja wobec ulubionych zwierząt etc.

Przemoc seksualna

Zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowanie aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania o jej zgodę lub gdy obawia się

odmówić. Jest to najrzadziej rozpoznawana forma przemocy. Każde wymuszenie aktywności seksualnej na osobie wbrew jej woli:

- wykorzystanie seksualne;
- kontynuowanie czynności seksualnej nawet wtedy, gdy osoba nie jest w pełni świadoma tego, co się dzieje lub jest świadoma, a osoba stosująca przemoc wymusza na osobie poszkodowanej obcowanie płciowe w celu zaspokojenia potrzeb.

Przymus może przybierać różne formy:

- bezpośrednie użycie siły fizycznej,
- różnego rodzaju groźby,
- szantaż emocjonalny.

Przemoc seksualna jest często powiązana z przemocą fizyczną, a także psychiczną.

Przemoc ekonomiczna

Forma przemocy, której celem jest uzależnienie finansowe poprzez kontrolowanie wydatków, odbieranie zarobionych pieniędzy, czy uniemożliwienie podjęcia pracy zarobkowej. Warto zwrócić uwagę, że niektórzy badacze zaliczają te formy zachowań do przejawów przemocy psychicznej. Jest trudna do rozpoznania, ponieważ często jest bagatelizowana, niezauważana, a czasem nawet usprawiedliwiana rolami kulturowymi kobiety i mężczyzny w społeczeństwie. Przemoc ekonomiczna wiąże się z następującymi działaniami:

- celowe niszczenie własności,
- pozbawianie środków do życia;
- stwarzanie warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne do przeżycia potrzeby np. niszczenie rzeczy, zabieranie pieniędzy, sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów, zabranianie podjęcia zatrudnienia, wydzielanie pieniędzy, rozliczanie z wydatków itp.

Zaniedbanie

Naruszenie obowiązku opieki ze strony osób bliskich, czyli zaniedbanie/zaniechanie rozumiane jest jako niezapewnienie zaspokojenia podstawowych potrzeb. Ta forma jest szczególnie spotykana w stosunku do osób, które są zależne od osoby stosującej przemoc. W przypadku tej formy przemocy możemy mówić o dwóch formach zaniedbania, fizycznej i psychicznej. Zaniedbanie fizyczne jest rodzajem przemocy ekonomicznej występuje, gdy mamy do czynienia z brakiem zaspokojenia podstawowych potrzeb, przejawiającej się w różnych formach:

- zaniedbania potrzeb żywieniowych, higienicznych, medycznych;
- brak lub ograniczanie dostępu do opieki lekarskiej oraz innych potrzeb fizycznych;
- braku dbałości czy też opieki, stosowanego najczęściej wobec dzieci, osób starszych, niepełnosprawnych, chorych.

Zaniedbanie psychiczne przybiera różnorodne formy:

- brak okazywania jakichkolwiek uczuć,

- odtrącanie,
- lekceważenie psychicznych potrzeb osób bliskich.

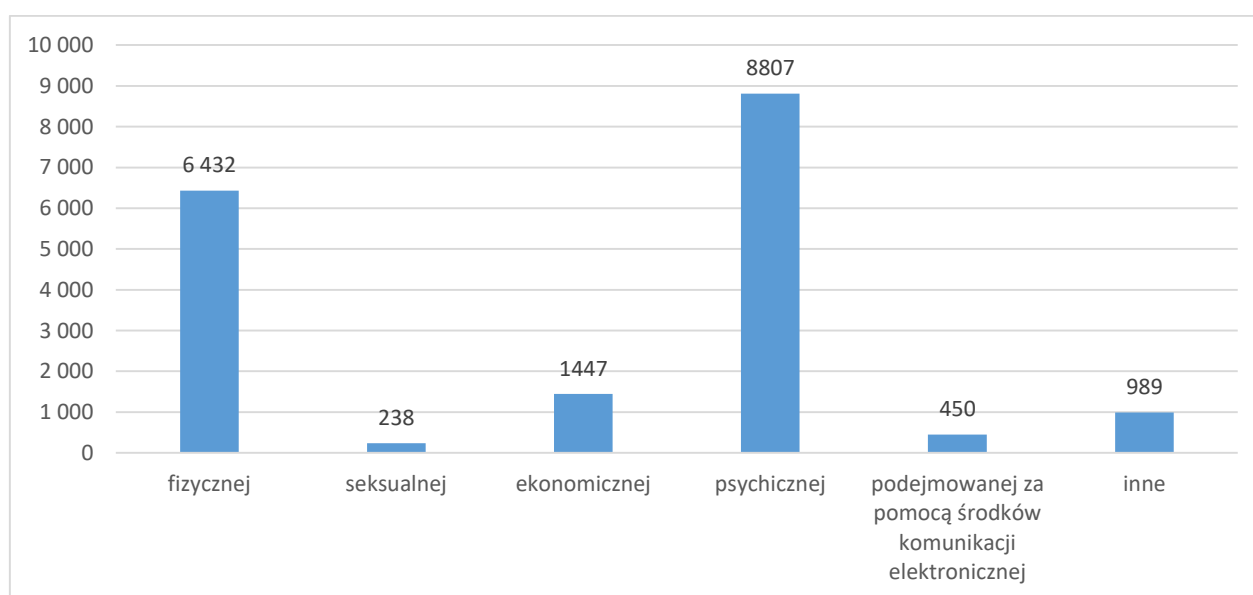
Taka forma jest bardzo trudna do diagnozy, a wywiera na osobie jej doświadczającej bardzo poważne skutki dla jej psychiki.

Cyberprzemoc

Forma przemocy z użyciem urządzeń elektronicznych, najczęściej telefonu bądź komputera/internetu. Regularne, podejmowane z premedytacją działanie wobec słabszego, który nie może się bronić. Bywa określana także jako cyberbullying, nękanie, dręczenie, prześladowanie w sieci. Jej celem jest wyrządzenie krzywdy drugiej osobie. Aby móc stwierdzić, że dane działanie nosi oznaki cyberprzemocy, musi odznaczać się ono wszystkimi cechami typowymi dla tego rodzaju przemocy: intencjonalnością, powtarzalnością, przewagą sił, a także wykorzystaniem narzędzi IT. Przejawy cyberprzemocy:

- agresja słowna, np. wyzywanie na czatach internetowych, zamieszczanie komentarzy na forach internetowych w celu ośmieszenia, sprawienia przykrości lub wystraszenia innej osoby;
- upublicznianie upokarzających zdjęć i filmów (w tym ujawnianie zdjęć, filmów i innych treści o charakterze seksualnym w celu poniżenia osoby – tzw. sexting);
- zamieszczanie przykrych komentarzy na profilach innych osób w portalach społecznościowych;
- włamanie na konto i podszywanie się pod kogoś;
- szantażowanie;
- ujawnianie sekretów;
- wykluczanie z grona „znajomych” w internecie (w tym celowe ignorowanie czyjejś działalności w sieci).

Wykres 1. Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy w 2024 r. na Mazowszu

Spośród wszystkich form przemocy, to właśnie przemoc psychiczna występuje na Mazowszu najczęściej – w 2024 r. było to 8 807 przypadków. Choć bywa ona trudniejsza do zauważenia niż inne formy przemocy, jej wpływ na ofiarę może być równie, a czasem nawet bardziej wyniszczający niż pozostałe. Jak wskazano wcześniej charakteryzuje się ona działaniami, które mają na celu podważenie u ofiary poczucia własnej wartości, wywołanie lęku, poczucia winy, uczucia bezradności czy uzależnienia emocjonalnego.

Ofiary przemocy psychicznej często przez długi czas mogą nie być świadome, że doświadczają krzywdy, ponieważ same też nie widzą śladów ani jednoznacznych dowodów. Tego rodzaju przemoc może mieć miejsce w bliskich relacjach, w pracy, w szkole czy w przestrzeni cyfrowej.

Na drugim miejscu pod względem częstotliwości występowania znajduje się przemoc fizyczna, było to 6 432 przypadków w 2024 r. na Mazowszu. Jest to bardziej namacalny i jednoznaczny rodzaj przemocy – pozostawia widoczne obrażenia, które łatwiej utożsamić z przemocą. Z tego też powodu częściej staje się przedmiotem interwencji służb i organów ścigania. Mimo to nadal, wiele przypadków przemocy fizycznej wciąż pozostaje niezgłoszonych – zwłaszcza gdy ofiara czuje się zastraszone lub emocjonalnie zależna od sprawcy.

Wszystkie formy przemocy, choć mogą być różne w wyrazie, niosą ze sobą poważne konsekwencje w psychice, emocjach, zdrowiu ofiar, dlatego równie ważne jest ich rozpoznawanie i przeciwdziałanie im.

2. Skala problemu przemocy domowej na terenie województwa mazowieckiego

Skala problemu przemocy domowej na terenie województwa mazowieckiego, podobnie jak w przypadku danych ogólnopolskich, odnosi się w dużej mierze do danych pozyskiwanych poprzez procedurę „Niebieskie Karty”. Dodatkowo w 2024 r. na zlecenie Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej przeprowadzono badanie „Diagnoza przemocy domowej w województwie mazowieckim”⁶.

Tabela 4. Dane dot. procedury „Niebieskie Karty”

Wskaźnik	Wartość (2021)	Wartość (2022)	Wartość (2023)	Wartość (2024)
Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”, tj. liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę	9 061	1 360	1 720	8 987

⁶ Diagnoza przemocy domowej w województwie mazowieckim. Raport z badania, https://mcps.com.pl/wp-content/uploads/2024/12/Diagnoza_Przemocy_Domowej_2024.pdf (dostęp: 11.07.2025 r.)

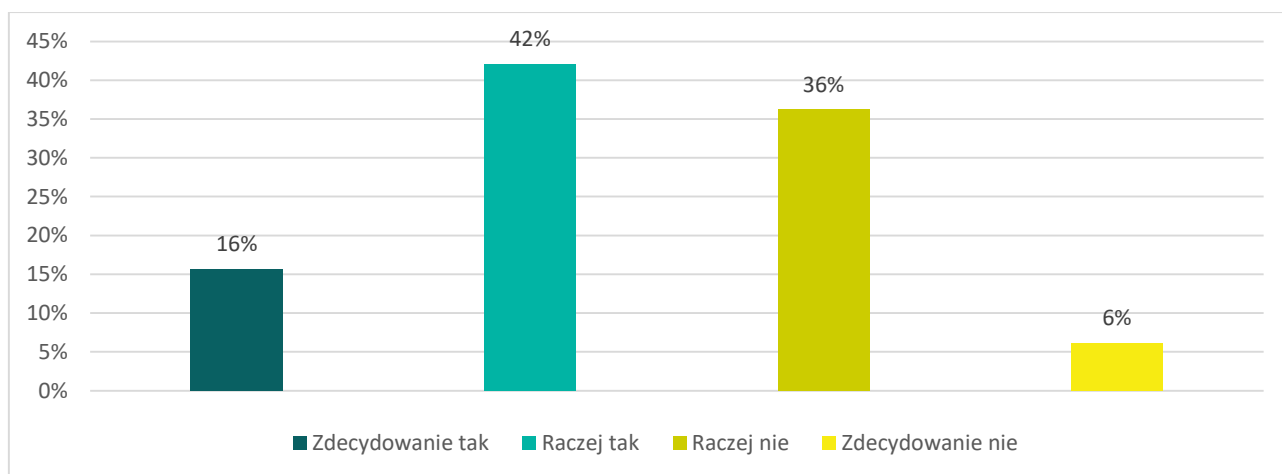
Wskaźnik	Wartość (2021)	Wartość (2022)	Wartość (2023)	Wartość (2024)
Liczba kontynuowanych w danym roku procedur „Niebieskie Karty” wszczętych w latach poprzedzających rok sprawozdawczy	6 006	5 665	5 574	b.d.
Liczba wypełnionych formularzy	1 682	1 639	1 791	b.d.
Liczba rodzin ogółem objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”	12 674	10 217	22 074	b.d.

Głównym celem badania, które zostało przeprowadzone przez firmę IBC Advisory Spółka Akcyjna w okresie lipiec-październik 2024 r., było zdiagnozowanie skali przemocy domowej na terenie województwa mazowieckiego.

W ramach badania analizowano zarówno dane z badań terenowych, jak i dostępne dane zastane. Uwzględniono różne formy przemocy domowej oraz ich charakterystykę, a także zbadano świadomość społeczną dotyczącą jej występowania. Przeprowadzono zarówno badania ilościowe jak i jakościowe, skierowane zarówno do osób korzystających z pomocy społecznej, jak i tych, które nie były nią objęte. W badaniu wzięto pod uwagę także działania podejmowane przez instytucje publiczne w celu przeciwdziałania przemocy domowej oraz sposoby jej rozpoznawania w różnych środowiskach, w tym edukacyjnych.

Na wykresie poniżej przedstawiono postrzeganie przez respondentów powszechności przemocy domowej wobec dzieci w Polsce oraz w ich najbliższym otoczeniu. Wykres ma na celu ukazanie, jak respondenci postrzegają skalę tego zjawiska i na ile jest ono uważane za problem społeczny.

Wykres 2. Powszechność zjawiska przemocy domowej wobec dzieci w Polsce

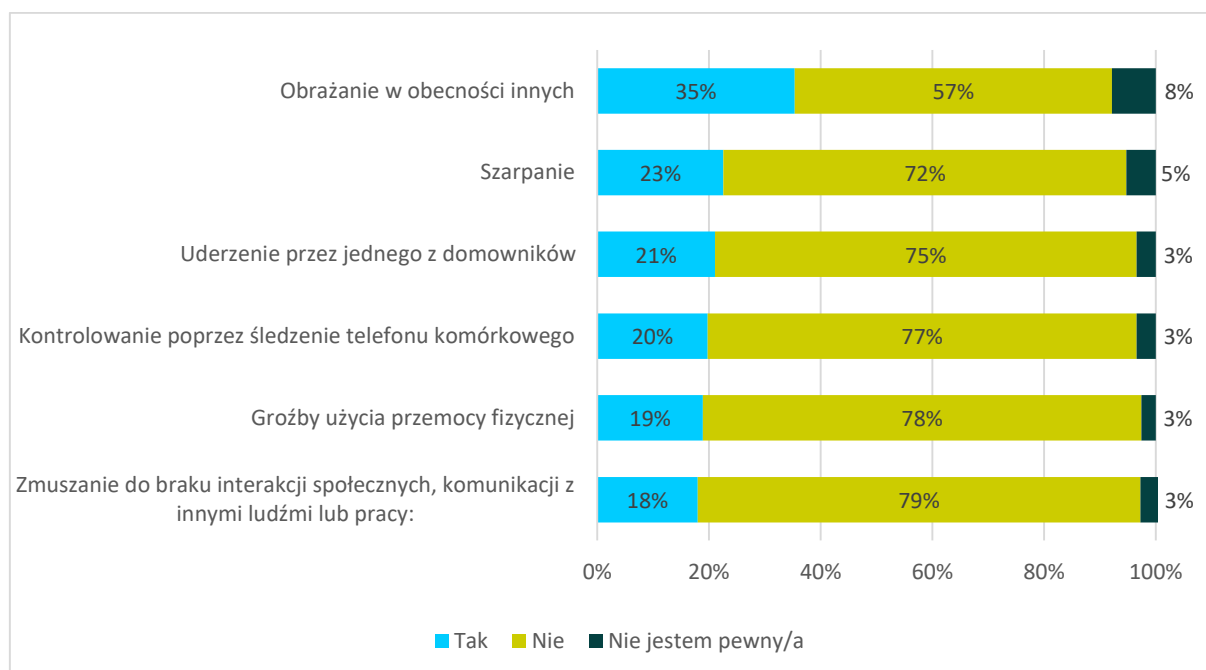

Źródło: opracowanie własne firmy IBC Advisory S.A. na podstawie badania CAWI z mieszkańcami województwa mazowieckiego.

Wyniki badania pokazują, że większość respondentów (695 osób na 1 205 osób) postrzega przemoc domową wobec dzieci jako zjawisko powszechne, co sugeruje dużą wrażliwość społeczną na ten problem. Jednakże 436 osób, które nie dostrzegają tego zjawiska w swoim otoczeniu, oraz 74 osoby niepewne co do odpowiedzi, mogą wskazywać na brak

bezpośrednich obserwacji lub niepełną świadomość tego, co kwalifikuje się jako przemoc wobec dzieci, podkreślając potrzebę edukacji i uwrażliwienia na ten temat.

Wykres 3. Odpowiedzi na pytanie „Czy doświadczył/doświadczyła Pan/Pani członka/-ów rodziny takich sytuacji jak?”

Źródło: opracowanie własne firmy IBC Advisory S.A. na podstawie badania CAWI z mieszkańcami województwa mazowieckiego.

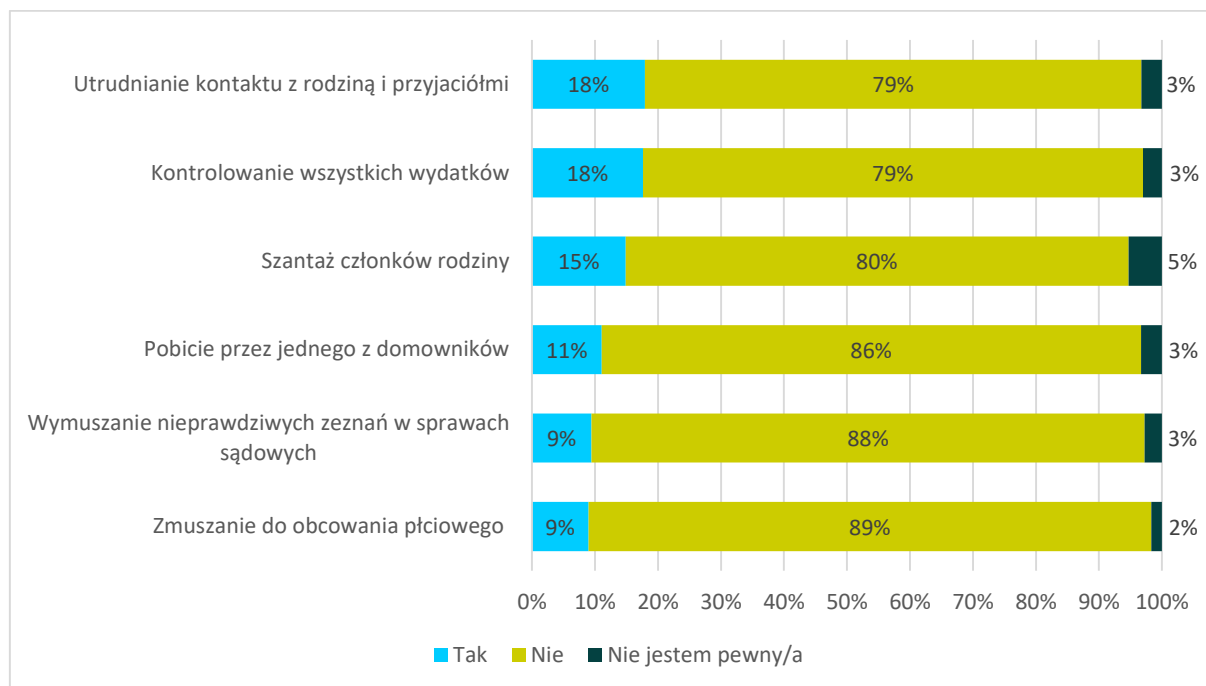
Obrażanie w obecności innych

Jak wynika z odpowiedzi ankietowych spośród 1 205 respondentów, 426 osób (35%) doświadczyło obrażania, poniżania lub krytykowania w obecności innych osób. Natomiast 685 osób (57%) stwierdziło, że nigdy nie doświadczyło takiej sytuacji, a 94 osoby (8%) nie były pewne, co może potwierdzać opinię, że niektóre zachowania są zinternalizowane jako norma i trudno jest je zidentyfikować jako przemoc.

Szarpanie

Dane zebrane w trakcie badania ilościowego wskazują, że w badanej grupie 1 205 osób, 272 respondentów (23%) zadeklarowało, że doświadczyło szarpania ze strony członka rodziny, 870 osób (72%) stwierdziło, że nie miało takich doświadczeń, a 63 osoby (5%) były niepewne, co może wynikać z bagatelizowania lub niepamiętania incydentów.

Wykres 4. Odpowiedzi na pytanie „Czy doświadczył Pan/Pani ze strony członka/-ów rodziny takich sytuacji jak?”

Źródło: opracowanie własne firmy IBC Advisory S.A. na podstawie badania CAWI z mieszkańcami województwa mazowieckiego.

Uderzenie przez jednego z domowników

Wśród 1 205 respondentów, 254 osoby (21%) zadeklarowały, że doświadczyły uderzenia przez domownika, 909 osób (75%) wskazało, że nie doświadczyły tego rodzaju przemocy, a 41 osób (3%) miało trudności z jednoznaczną odpowiedzią.

Kontrola poprzez śledzenie telefonu komórkowego

Spośród 1 205 respondentów, 238 osób (20%) doświadczyło przemocy w formie kontrolowania przez śledzenie telefonu lub czytanie prywatnych wiadomości. Natomiast 926 osób (77%) stwierdziło, że nie doświadczyło takiego zachowania, a 41 osób (3%) było niepewnych, co może wskazywać na trudność w rozpoznawaniu subtelniejszych form kontroli w relacjach rodzinnych.

Groźby użycia przemocy

Wyniki badania wskazują, że 19% respondentów doświadczyło groźb użycia przemocy fizycznej wobec członków rodziny, co sygnalizuje poważny problem w zakresie bezpieczeństwa domowego. Natomiast niepewność 3% badanych co do zaklasyfikowania niektórych groźb jako formy przemocy wskazuje na potrzebę szerszej edukacji na temat rozpoznawania różnych form przemocy psychicznej i emocjonalnej.

Zmuszanie do braku interakcji społecznych, komunikacji z innymi ludźmi lub pracy

Dane zebrane w trakcie badania ilościowego wskazują, że w badanej grupie 1 205 osób, 209 respondentów (18%) doświadczyło takich ograniczeń, 955 osób (79%) stwierdziło, że nie miało takich doświadczeń, a 41 osób (3%) miało trudności z odpowiedzią na to pytanie.

Przemoc jako problem społeczny stale budzi liczne kontrowersje i jest poddawany szerokiej debacie. Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, przemoc nie jest jednoznacznie postrzegana – zdarza się, że dla niektórych osób przemocą jest wyłącznie agresja fizyczna, podczas gdy inni słusznie dostrzegają także przemoc psychiczną, ekonomiczną, czy cyberprzemoc. Różnorodność w rozumieniu tego pojęcia sprawia, że zjawisko to często bywa bagatelizowane lub ignorowane, zwłaszcza w tych mniej jednoznacznych formach.

Na sposób postrzegania przemocy wpływają liczne czynniki – kulturowe, społeczne i indywidualne. Niezależnie od czynników zewnętrznych, należy kłaść większy nacisk na ochronę praw jednostki i promowanie zero tolerancji wobec jakiejkolwiek formy agresji. Często także własne doświadczenia życiowe wpływają na to, czy i jak rozpoznajemy przemoc w naszym otoczeniu.

Nie można jednak zapominać, że niezależnie od formy, przemoc stanowi realny problem społeczny. Osoby doświadczające przemocy doświadczają nie tylko cierpienia fizycznego, ale także, a może przede wszystkim, długotrwałych skutków psychicznych.

Przemoc – choć może być różnie postrzegana – jest zjawiskiem niestety powszechnym i niebezpiecznym. Ważne jest prowadzenie działań profilaktycznych oraz wspieranie ofiar. Możliwe jest ograniczenie skali tego zjawiska i stworzenie bezpieczniejszego otoczenia.

V. Formy pomocy osobom doznającym przemocy domowej

1. Prawne formy pomocy

W 2023 r. uchwalono przepisy znowelizowanej ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, a w szczególności zmiany zainicjowane ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw, wprowadziły do porządku prawnego wiele rozwiązań, których celem jest przede wszystkim zwiększenie bezpieczeństwa osób doznających przemocy domowej. Zmiany te doprowadziły do opracowania i przyjęcia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej w perspektywie wieloletniej, tj. na lata 2024–2030. Celem głównym tego programu jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce. Program koncentruje się na czterech kluczowych obszarach działań:

1. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych – poprzez edukację, kampanie społeczne oraz działania informacyjne mające na celu zapobieganie przemocy domowej.
2. Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia dla osób doznających przemocy – poprzez powiększanie siatki usług pomocowych, takich jak większa ilość placówek wsparcia i miejsc w tych placówkach, poradnictwo psychologiczne i prawne.
3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc – poprzez m.in. programy korekcyjno-edukacyjne oraz działania mające na celu zmienienie ich zachowania.
4. Podniesienie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej – poprzez zwiększenie ilości szkoleń i dbanie o rozwój zawodowy pracowników służb społecznych, edukacyjnych i wymiaru sprawiedliwości.

Program jest skierowany do szerokiego grona odbiorców, w tym:

- osób doznających przemocy domowej,
- osób stosujących przemoc domową,
- świadków przemocy domowej,
- służb zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej,
- całego społeczeństwa, w tym osób, które są zagrożone przemocą domową.

Realizatorami programu są:

- 1) organy administracji rządowej i samorządowej;
- 2) organizacje pozarządowe;
- 3) kościoły i związki wyznaniowe;
- 4) prokuratura i sądy powszechne.

Wielkość zjawiska przemocy domowej stanowi istotny problem społeczny, dlatego też formy wsparcia osób doświadczających przemocy określone są ustawowo i gwarantowane na mocy tych przepisów. Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej osoba dotknięta przemocą ma prawo do bezpłatnych form pomocy takich jak:

- 1) poradnictwo medyczne, psychologiczne, prawne, socjalne, zawodowe i rodzinne;
- 2) interwencja kryzysowa i wsparcie;
- 3) ochrona przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobie stosującej przemoc domową korzystania ze wspólnie zajmowanego mieszkania z osobą doznającą przemocy domowej oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej;
- 4) bezpieczne schronienie w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla osób doznających przemocy domowej (w tym co najmniej podstawowe usługi w zakresie interwencyjnym, terapeutyczno-wspomagającym oraz potrzeb bytowych, które mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa tym osobom, a także udzielenie pomocy i wsparcia zgodnie z ich potrzebami dostosowanymi do sytuacji życiowej);
- 5) badanie lekarskie w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej oraz uzyskanie zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;
- 6) pomoc w uzyskaniu mieszkania w przypadku braku tytułu prawnego do lokalu zajmowanego wspólnie z osobą stosującą przemoc domową;
- 7) uzyskanie informacji o dostępnych formach wsparcia.

Dodatkową formą pomocy jest wsparcie asystenta rodziny przydzielanego przez ośrodek pomocy społecznej na wniosek pracownika socjalnego w przypadku, gdy ten uzyska informację o problemach związanych z przemocą domową i po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego wystąpi do kierownika ośrodka pomocy społecznej o przydzielenie asystenta rodziny. Zadaniem asystenta rodziny jest m.in. realizowanie zadań związanych z podejmowaniem interwencji i działań zaradczych w sytuacji zagrożenia dzieci i rodziny, a także służyć pomocą rodzicom w rozwiązywaniu m.in. problemów wychowawczych oraz motywowaniem rodziców do udziału w zajęciach grupowych celem kształtowania prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych. Pomoc asystenta nie jest realizowana w sposób przymusowy, lecz wymagający zgody rodziny i ścisłej jej współpracy.

Ponadto na mocy obowiązujących przepisów osoba doznająca przemocy domowej może skorzystać z prawa do:

- 1) interwencji Policji w sytuacji zagrożenia (w tym do wylegitymowania funkcjonariuszy na wypadek, gdyby były potrzebne ich zeznania lub w sytuacji składania zażalenia na ich działanie),
- 2) rozpoczęcia procedury „Niebieskie Karty”, w której znajdują się notatki Policji z przeprowadzonych interwencji – Niebieską Kartę zakładają funkcjonariusze Policji, ale także pracownicy gminnego ośrodka pomocy społecznej (właściwego ze względu na miejsce zamieszkania), członkowie gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawiciele ośrodków zdrowia oraz oświaty,
- 3) otrzymania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy,

- 4) składania zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa (ustnie lub pisemnie) i informacji o wszczęciu postępowania przez Policję lub prokuraturę lub odmowie jego wszczęcia,
- 5) składania zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania lub jego umorzenia,
- 6) na etapie prowadzonego postępowania ma prawo do przejrzenia akt oraz składania wniosków dowodowych.

Formy wsparcia dla osób doświadczających przemocy są z całą pewnością rozbudowane, mimo to wciąż wydają się niewystarczające w obliczu skali problemu przemocy.

2. Procedura „Niebieskie Karty”

Najczęściej spotykaną formą wsparcia osób doznających przemocy jest procedura „Niebieskie Karty”. Jest to wielowymiarowa pomoc dla osób doznających przemocy domowej, której celem jest zatrzymanie przemocy oraz zniwelowanie jej skutków. Realizowane działania są indywidualnie dostosowywane do potrzeb danej rodziny. Procedura wynika z przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, a jej szczegółowe warunki oraz zadania służb i wzory formularzy określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Do wszczęcia procedury uprawnieni są:

- 1) pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej;
- 2) funkcjonariusz Policji;
- 3) żołnierz Żandarmerii Wojskowej;
- 4) pracownik socjalny specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- 5) asystent rodziny;
- 6) nauczyciel wychowawca będący wychowawcą klasy lub nauczyciel znający sytuację domową małoletniego;
- 7) osoba wykonująca zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna lub ratownik medyczny;
- 8) przedstawiciel gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- 9) pedagog, psycholog lub terapeuta, będący przedstawicielami jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, lub organizacji pozarządowych.

Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje osoby doznające przemocy domowej (w tym małoletnich będących świadkami przemocy domowej określono jako doznający przemocy domowej), a także osoby stosujące przemoc domową, przez które należy rozumieć wyłącznie osoby pełnoletnie, które dopuszczają się przemocy domowej wobec osób doznających przemocy.

Przepisy precyzują sposób postępowania w ramach procedury. Nowe uwarunkowania prawne⁷ obligują zespół interdyscyplinarny do powołania grupy diagnostyczno-pomocowej. Jest to zespół specjalistów, którego celem jest opracowanie i realizacja planu pomocy dla konkretnej rodziny, dotkniętej przemocą domową. Podjęcie interwencji w środowisku nie wymaga zgody ani osoby doznającej przemocy domowej, ani osoby stosującej przemoc domową. W celu zapewnienia bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy domowej podejmowane są działania interwencyjne. Wprowadzono m.in. możliwość zastosowania przez odpowiednie organy zakazu zbliżania się do osoby doznającej przemocy czy nakazu opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania.

Co istotne na mocy przepisów osoby stosujące przemoc domową są zobowiązane do ukończenia programu korekcyjno-edukacyjnego lub psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc. Zgodnie z nowymi przepisami wobec osób objętych procedurą „Niebieskie Karty” przez okres 9 miesięcy po zakończeniu procedury, prowadzone są także działania monitorujące. Działania te podejmuje grupa diagnostyczno-pomocowa⁸. Polegają one w szczególności na analizie i ocenie sytuacji osób, wobec których była prowadzona procedura „Niebieskie Karty”, składaniu wizyt sprawdzających stan bezpieczeństwa w związku z zakończoną procedurą, poradnictwie i udzielaniu wsparcia.

3. Zespoły interdyscyplinarne

Zespoły interdyscyplinarne są jednym z kluczowych elementów systemu przeciwdziałania przemocy domowej w Polsce. Jest to grupa osób delegowanych ze środowisk profesjonalnych, tworząca warunki umożliwiające realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów w nie zaangażowanych. Ich głównym celem jest zintegrowana pomoc osobom doświadczającym przemocy, poprzez współpracę różnych instytucji i specjalistów. Dzięki interdyscyplinarnemu podejściu możliwe jest kompleksowe spojrzenie na sytuację osoby doświadczającej przemocy oraz opracowanie indywidualnego planu pomocy. Współpraca przedstawicieli różnych sektorów pozwala na bardziej precyzyjną i niekiedy szybszą diagnozę problemu, skuteczniejsze działania interwencyjne oraz lepsze wykorzystanie dostępnych narzędzi i zasobów. Zespół monitoruje sytuację rodziny w czasie trwania procedury „Niebieskie Karty”.

Zespoły odgrywają istotną rolę w działaniach profilaktycznych – edukują lokalną społeczność na temat przemocy i dostępnych form wsparcia. Ich funkcjonowanie zwiększa efektywność systemu przeciwdziałania przemocy, ponieważ opiera się na współpracy, wymianie

⁷ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” wydane na podstawie art. 9d ust. 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

⁸ Na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” wprowadzono przepis obligujący grupę diagnostyczno-pomocową do monitorowania sytuacji osób lub rodzin dotkniętych przemocą domową, a także zagrożonych jej wystąpieniem, w tym również po zakończeniu procedury niebieskie karty. Dodano również przepis umożliwiający pracę grupy diagnostyczno-pomocowej za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej.

informacji i wspólnym podejmowaniu decyzji w najlepiej pojętym interesie osób pokrzywdzonych.

Do głównych zadań zespołu należy:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
- 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- 7) monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;
- 8) przekazywanie informacji o zmianie miejsca zamieszkania osoby, w stosunku do której są realizowane działania w ramach procedury „Niebieskie Karty”, przez zespół interdyscyplinarny dotychczasowego miejsca zamieszkania o prowadzeniu procedury „Niebieskie Karty” do zespołu interdyscyplinarny obecnego miejsca zamieszkania tej osoby oraz dokumentacji wytworzonej w trakcie procedury „Niebieskie Karty”, prowadzonej przez grupę diagnostyczno-pomocową dotychczasowego miejsca zamieszkania;
- 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń.

Zespół interdyscyplinarny ma możliwość tworzenia grup diagnostyczno-pomocowych. W skład grupy wchodzi pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, funkcjonariusz Policji, pracownik socjalny specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, asystent rodziny, nauczyciel wychowawca będący wychowawcą klasy lub nauczyciel znający sytuację domową małoletniego, osoby wykonujące zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna lub ratownik medyczny, przedstawiciel gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. W razie potrzeby w skład zespołu może zostać powołany pedagog, psycholog lub terapeuta, kurator sądowy, lub wskazany przez kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej społeczny kurator sądowy. Przedstawiciele grupy diagnostyczno-pomocowej spotykają się zarówno z osobami doznającymi przemocy, jak i stosującymi przemoc i we współpracy z rodziną pracują nad zaplanowaniem i realizacją stosownej pomocy oraz jej monitoringiem.

Zadania grup diagnostyczno-pomocowych to:

- 1) dokonanie, na podstawie procedury „Niebieskie Karty”, oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 2) realizacja procedury „Niebieskie Karty” w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia;
- 3) zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność;
- 4) realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 5) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- 6) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń;
- 7) monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”;
- 8) zakończenie procedury „Niebieskie Karty”;
- 9) dokumentowanie podejmowanych działań, stanowiących podstawę:
 - a) uznania braku zasadności wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”,
 - b) wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”;
- 10) informowanie przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego o efektach podjętych działań w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

4. Instytucjonalne formy wsparcia

Są to zorganizowane działania realizowane przez instytucje państwowe i samorządowe, których celem jest zapewnienie bezpieczeństwa, ochrony praw oraz pomocy osobom doświadczającym przemocy. Jednym z podstawowych elementów tego systemu są ośrodki pomocy społecznej (OPS) i powiatowe centra pomocy rodzinie (PCPR), które oferują wsparcie psychologiczne, socjalne, a także pomagają w uzyskaniu schronienia lub zabezpieczenia podstawowych potrzeb życiowych.

Kolejną ważną instytucją są specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy domowej, które zapewniają czasowe miejsce pobytu, pomoc prawną, psychologiczną oraz terapeutyczną. Ofiary mogą tam liczyć na kompleksową opiekę, w tym pomoc w odzyskaniu samodzielności życiowej i zabezpieczeniu prawnego interesu – np. poprzez wsparcie w postępowaniach sądowych. Działają też punkty konsultacyjne i poradnie rodzinne, gdzie

osoby dotknięte przemocą mogą anonimowo i bezpłatnie skorzystać z porady psychologa, pedagoga czy prawnika.

W instytucjonalnym systemie ważną rolę pełni również Policja, która ma obowiązek reagować na zgłoszenia dotyczące przemocy domowej i może wdrożyć procedurę „Niebieskie Karty”. Służby mundurowe mają także prawo wydania natychmiastowego nakazu opuszczenia mieszkania przez sprawcę przemocy. Współdziałając z sądami, prokuraturą i kuratorami sądowymi, policja uczestniczy w działaniach zapewniających ofierze ochronę i możliwość powrotu do bezpiecznego życia. Wszystkie te instytucje, działając wspólnie w ramach lokalnych sieci wsparcia, tworzą system, który – choć nie zawsze idealny – daje realną szansę na skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą.

Przepisy w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą domową stanowią o konieczności prowadzenia przez samorządy instytucjonalnych form wsparcia.

Na Mazowszu istnieje wiele instytucji świadczących pomoc osobom doświadczającym przemocy domowej. Ich struktura odpowiada w dużej mierze tej, która dotyczy zasięgu ogólnopolskiego. Są to zarówno ośrodki interwencyjne, jak i specjalistyczne ośrodki wsparcia, a także domy pomocy czy hostele. Najliczniejszą grupę stanowią natomiast punkty konsultacyjne. W kolejnych podrozdziałach dokonano charakterystyki tych miejsc pod kątem świadczonej pomocy oraz wykorzystania.

5. Ośrodki interwencji kryzysowej (OIK)

Głównym celem działalności ośrodków interwencji kryzysowej jest świadczenie pomocy osobom znajdującym się w kryzysie i zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Ośrodki mają za zadanie zapewnienie bezpieczeństwa i wsparcia poprzez świadczenie pomocy interwencyjnej, terapeutycznej, prawnej, psychologicznej i psychiatrycznej, ale także bytowej. Prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej, zgodnie z art. 19 pkt 12 ustawy o pomocy społecznej, jest zadaniem własnym powiatu. Równocześnie zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej zadaniem własnym powiatu jest zapewnienie osobom doświadczającym przemocy domowej miejsc w ośrodku interwencji kryzysowej. Świadczona pomoc organizowana jest w trzech głównych zakresach: interwencyjnym, terapeutycznym i wspomagającym, a także bytowym.

Analiza danych uzyskanych z ośrodków wskazuje, że w porównaniu do wartości bazowej z roku 2020 blisko trzykrotnie wzrosła liczba osób dotkniętych przemocą domową, które skorzystały z miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej. W roku 2020 wynosiła ona 2 059 osób, a w roku 2023 – 6 259. Znaczący wzrost zanotowany w tym wskaźniku w roku 2022 i 2023 względem lat 2020 oraz 2021, co mogło mieć związek z panującymi w tamtym okresie ograniczeniami wynikającymi z obostrzeń pandemicznych, które znacząco utrudniały możliwości skorzystania ze wsparcia w takiej formie. Ośrodki interwencji kryzysowej po pandemii stały się dostępne dla większej liczby potrzebujących, co więcej prowadzone

działania informacyjne, edukacyjne i profilaktyczne powodują wzrost świadomości społecznej na temat dostępnych form pomocy.

W tabeli poniżej wskazano miejsca, w których znajdują się ośrodki interwencji kryzysowej na Mazowszu wraz z danymi adresowymi oraz kontaktowym adresem mailowym. Łącznie jest 17 ośrodków, rozmieszczonych w różnych lokalizacjach. W powiatach, w których nie funkcjonują ośrodki interwencji kryzysowej, funkcję tę pełnią ośrodki wyznaczone przez powiat.

Większość osób doznających przemocy domowej korzysta ze wsparcia ośrodków w zakresie interwencji kryzysowej oraz innych oddziaływań, w tym psychologicznych, prawnych, terapeutycznych, czy lekarza psychiatry.

Tabela 5. Ośrodki interwencji kryzysowej w powiatach na terenie województwa mazowieckiego

Powiat	Nazwa	Adres	Podmiot prowadzący	Adres e-mail
miński	Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. Graniczna 18 05-300 Mińsk Mazowiecki	Caritas Diecezji Warszawsko-Praskiej	oik.minsk@caritas.pl
mławski	Zespół Ośrodków Wsparcia - Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. Słowackiego 18 06-500 Mława	Powiat Mławski	zowmlawa.sekretariat@interia.pl
M. Ostrołęka	Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie	ul. T. Kościuszki 24/26 07-410 Ostrołęka	Gmina i Powiat	kontakt@oik.ostroleka.pl
otwocki	Centrum Interwencji Kryzysowej "Dom Otwartych Serc"	ul. Tadeusza 22 05-400 Otwock	Caritas Diecezji Warszawsko-Praskiej w Warszawie	cik.otwock@caritas.pl
piaseczyński	Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. Ks. Sajny 2a 05-530 Góra Kalwaria	Powiat Piaseczyński	poik@piaseczno.pl
płocki	Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. Zgliczyńskiego 4 09-400 Płock	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Płocku	oik@mopsplock.eu
pruszkowski	Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. Ks. Jerzego Popiełuszki 24 05-820 Piastów	Powiat Pruszkowski	zowpowiatpruszkow@gmail.com
sierpecki	Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. Świętokrzyska 2A 09-200 Sierpc	Powiat Sierpecki	sekretariat@pcprsierpc.pl
szydłowiecki	Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Łaziskach	Łaziska ul. Wspólna 1 b 26-505 Orońsko	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szydłowcu	sekretariat@pcprszydlowiec.pl

węgrowski	Ośrodek Interwencji Kryzysowej funkcjonujący w strukturach PCPR w Węgrowie	ul. Piłsudskiego 23 07-100 Węgrów	Powiat Węgrowski	oik@pcpr.wegrow.pl
wołomiński	Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zielonce przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie	ul. Józefa Poniatowskiego 29 05-220 Zielonka	Powiat Wołomiński	poik@powiat-wolominski.pl
wyszkowski	Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. Komunalna 10A 07-202 Wyszów	Stowarzyszenie Monar, Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień w Wyszkowie	monarwyszkow@interia.pl
M. Radom	Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. Malczewskiego 20b 26-600 Radom	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział w Radomiu	osrodek@tpd.radom.pl
M. Siedlce	Ośrodek Interwencji Kryzysowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Siedlcach	ul. B. Prusa 16/18 08-110 Siedlce	Miasto Siedlce	oik@mopr.siedlce.pl
m.st. Warszawa	Warszawski Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. 6-go Sierpnia 1/5 02-843 Warszawa	m. st. Warszawa	sekretariat@woik.waw.pl
ostrowski	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowi Mazowieckiej, Dział Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Ostrowi Mazowieckiej z miejscami hostelowymi	ul. Rubinkowskiego 15 07-300 Ostrów Mazowiecka	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	pcpr@powiatostrowmaz.pl
płocki	Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. Bielska 57a 09-400 Płock	Powiat płocki	oik@pcpr.plock.pl

Źródło: Liczba ośrodków interwencji kryzysowej na terenie województwa mazowieckiego opracowana na podstawie bazy teleadresowej instytucji pomagających osobom dotkniętym przemocą domową Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie⁹

6. Domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży

Domy dla matek z małoletnimi dziećmi działają na mocy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej¹⁰ oraz rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży¹¹. Na podstawie powyższych regulacji zapewniają one całodobowy, okresowy pobyt matkom z małoletnimi dziećmi i kobietom

⁹ <https://www.gov.pl/web/uw-mazowiecki/baza-teleadresowa-instytucji-pomagajacych-osobom-doznajacym-przemocy-domowej>

¹⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283, z późn. zm.)

¹¹ Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 lutego 2024 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (Dz. U. z 2024 r. poz. 169).

w ciąży, a także ojcom z małoletnimi dziećmi i innym osobom sprawującym opiekę nad dziećmi. Do tych domów mogą być również przyjmowani ojcowie z małoletnimi dziećmi albo inne osoby sprawujące opiekę prawną nad dziećmi.

Osoba ubiegająca się o skierowanie do domu składa wniosek w ośrodku pomocy społecznej właściwym ze względu na jej miejsce zamieszkania, natomiast ośrodek kompletuje dokumenty i przekazuje je do starosty najbliższego powiatu prowadzącego dom, który wydaje decyzję o skierowaniu do domu. Podstawę do wydania skierowania do domu stanowi:

- wniosek osoby ubiegającej się o skierowanie do domu;
- rodzinny wywiad środowiskowy przeprowadzony przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o skierowanie do domu lub przez pracownika socjalnego domu;
- zaświadczenie lekarskie stwierdzające brak przeciwwskazań zdrowotnych do umieszczenia w domu;
- skrócony odpis aktu urodzenia dziecka lub książeczka zdrowia dziecka;
- orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności;
- opinia ośrodka zawierająca uzasadnienie pobytu w domu.

W przypadku braku miejsca w domu na terenie danego powiatu, w porozumieniu z osobą ubiegającą się o skierowanie do domu, poszukuje się miejsca w domu w innym powiecie. Odnosnie osób doświadczających przemocy przepisy określają, że w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa lub zdrowia osoby ubiegającej się o skierowanie do domu lub jej dziecka przyjmuje się tę osobę bez skierowania, na wniosek tej osoby lub ośrodka i niezwłocznie powiadamia o tym starostę powiatu prowadzącego dom. Osoba pozostaje w domu pomimo możliwości zapewnienia jej przez ośrodek innej formy pomocy, jeżeli opuszczenie domu stanowiłoby zagrożenie dla życia i zdrowia jej lub jej dziecka, do czasu ustania tych zagrożeń.

7. Punkty konsultacyjne

W ramach realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy działają także punkty informacyjno-konsultacyjne dla osób dotkniętych przemocą. Są to miejsca, w których osoba doświadczona przemocą domową może uzyskać pomoc w powrocie do równowagi, poprzez wsparcie oraz niezbędne informacje na temat różnych form pomocy jej przysługujących. Do punktu mogą się zgłaszać lub być kierowane osoby doświadczające wszelkich form przemocy (w tym: fizycznej, psychicznej, ekonomicznej i seksualnej). W punkcie pełnią dyżury specjaliści, tacy jak: psycholog, pracownik socjalny, czy radca prawny, którzy udzielają informacji temat zjawiska przemocy domowej oraz konsultacji w następujących obszarach:

- konsultacji i wsparcia psychologicznego;
- konsultacji prawnych;
- poradnictwa socjalnego;
- niezbędnych informacji na instytucji i placówek udzielających pomocy osobom krzywdzonym.

Poradnictwo i wsparcie w punktach są zupełnie bezpłatne, a wszystkie osoby korzystające z nich mają zapewnioną dyskrecję.

8. Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej

Na podstawie art. 6 ust. 4 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej. Zadanie finansowane jest z budżetu państwa, a pomoc świadczona przez te placówki opiera się o zapewnienie szeroko pojętego bezpieczeństwa osób narażonych na skutki działań przemocowych. Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla doświadczających przemocy domowej to jednostki ukierunkowane na udzielenie specjalistycznej pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej. Placówki te zapewniają usługi w zakresie:

- 1) interwencyjnym (m.in.: schronienie, ochrona osób doświadczających przemocy domowej przed osobami stosującymi przemoc),
- 2) prawnym, poprzez udzielanie natychmiastowej pomocy prawnej,
- 3) psychologicznym i terapeutyczno-wspomagającym (m.in.: diagnozowanie problemu przemocy domowej, opracowanie indywidualnego planu pomocy, prowadzenie grup wsparcia i grup terapeutycznych, prowadzenie terapii indywidualnej),
- 4) prowadzenia programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;
- 5) prowadzenia oddziaływań psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową,
- 6) pomocy w zakresie potrzeb bytowych.

Osoby dotknięte przemocą domową, potrzebujące wsparcia, korzystają także z miejsc oferowanych przez inne placówki świadczące specjalistyczną pomoc.

9. Telefony zaufania

W zakresie pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej działają także telefony alarmowe i telefony zaufania. Poza funkcjonującymi telefonami w istniejących ośrodkach wsparcia istnieją także wyspecjalizowane formy wsparcia telefonicznego, świadczące pomoc w oparciu o dyskrecję i działania interwencyjne. Ogólnopolskie telefony alarmowe, interwencyjne oraz informacyjne:

- Policja – 997 (jednolity nr alarmowy obowiązujący na terenie całej UE – 112)
- Niebieska Linia (ogólnopolskie pogotowie) – 801 12 00 02
- kryzysowy telefon zaufania – 116 123
- kryzysowy telefon zaufania dla dzieci i młodzieży – 116 111
- Centrum Praw Kobiet – 800 070 717
- dziecięcy telefon zaufania Rzecznika Praw Dziecka – 800 12 12 12

- poradnia telefoniczna dla osób doświadczających przemocy domowej – 22 668 70 00
- bezpłatna, anonimowa pomoc telefoniczna i online – 800 100 100.

10. Pomoc terapeutyczna i wsparcie psychologiczne osób dotkniętych przemocą domową

Pomoc psychologiczna w zakresie przemocy domowej obejmuje bardzo szeroki i różnorodny obszar działań, wyróżniających się ze względu na specyficzny i określony cel. Kryzys wywołany przemocą niejednokrotnie wymaga objęcia osób doświadczających przemocy domowej wsparciem psychologicznym, element ten wydaje się niezbędny, aby odzyskała ona kontrolę na swoim życiem i miała tym samym siłę sprawczą do działania w obszarze zapobiegania takim sytuacjom w przyszłości.

Od strony osoby pomagającej, poza wsparciem psychologicznym, niezbędne są także działania zwiększające kompetencje osoby, której udzielana jest pomoc. Od strony osoby przyjmującej, efektywność wsparcia można mierzyć poprzez zmiany wewnętrzne, które warunkują skuteczne, konstruktywne działanie i pożądane zmiany życiowe, celem zapobiegania przemocy.

W związku z tym zasadnym jest prowadzenie programów terapeutycznych skierowanych odpowiednio zarówno do osób doświadczających przemocy domowej, jak i ją stosujących, również dzieci, które na skutek bycia świadkiem czy obserwatorem zachowań przemocowych są zagrożone przemocą w przyszłości.

VI. Analiza zjawiska przeciwdziałania przemocy domowej (SWOT)

Mocne strony:

1. Nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i wprowadzenie instytucji prawnych, które realnie pomagają ofiarom.
2. Zwiększenie świadomości społecznej w obszarze reagowania na stosowanie przemocy.
3. Działanie placówek wsparcia na Mazowszu.
4. Możliwość korzystania z bezpłatnego poradnictwa prawnego.
5. Prowadzenie szkoleń, co pomaga w podnoszeniu kwalifikacji przez podmioty zaangażowane.
6. Duża liczba organizacji pozarządowych, oferujących pomoc dla osób doświadczających przemocy w dużych miastach.
7. Zwiększenie się liczby inicjatyw samorządu odnośnie szerzenia wiedzy na temat przeciwdziałania przemocy.
8. Wdrażanie zasad profilaktyki.
9. Zwiększenie na przestrzeni ostatnich lat liczby szkoleń i konferencji dla profesjonalistów.

Słabe strony:

1. Zbyt mała liczba miejsc wsparcia dla ofiar przemocy.
2. Brak jednolitej opracowanej i na bieżąco aktualizowanej bazy danych instytucji pomocowych na terenie województwa.
3. Powiązanie zjawiska przemocy z innymi szkodliwymi zjawiskami np. ubóstwem, uzależnieniami.
4. Niedostateczna współpraca pomiędzy wszystkimi podmiotami zaangażowanymi w pomoc.
5. Niewystarczająca edukacja społeczeństwa na temat zjawiska przemocy w obszarach wiejskich i małomiasteczkowych.
6. Słaby dostęp do usług profilaktycznych.
7. Brak jednolitej metodologii zbierania danych na temat zjawiska przemocy domowej na terenie gminy/miasta, danych na temat istniejących ośrodków wsparcia oraz świadczonej pomocy.
8. Stosunkowo niskie zaufanie do służb pomocowych.
9. Brak wnikliwej analizy zjawiska przemocy przed przystąpieniem do opracowywania programów pomocowych.
10. Brak możliwości pozyskiwania danych na temat nowych zjawisk przemocowych, w tym cyberprzemocy, sextingu, bullingu etc.

Szanse:

1. Zauważalny wzrost stosowania środków zapobiegawczych, takich jak nakaz opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania przez osobę stosującą przemoc.
2. Większe zaangażowanie służb i instytucji w reagowanie na przypadki przemocy domowej.

3. Rośnie liczba osób korzystających z pomocy terapeutycznej – zarówno uczestników programów dla osób doznających przemocy, jak i indywidualnej terapii psychologicznej oraz grup wsparcia.
4. Zwiększa się dostępność lokalnych telefonów zaufania, infolinii interwencyjnych i informacyjnych dla osób szukających pomocy.
5. Spada liczba interwencyjnego odbierania dzieci w sytuacjach zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą domową, podejmowanego na podstawie art. 12a ustawy przez zespół pracowników socjalnych, policji i ochrony zdrowia.
6. Coraz więcej powiatów podejmuje działania w kierunku rozszerzenia oferty wsparcia dla osób stosujących przemoc.
Skutecznie stosowane są środki takie jak zatrzymanie prewencyjne czy wydanie zakazu zbliżania się, pozwalające szybko i skutecznie odizolować sprawcę przemocy od osoby zagrożonej.

Zagrożenia:

1. Spadek liczby osób objętych wsparciem w formie specjalistycznego poradnictwa, takiego jak pomoc medyczna, psychologiczna, prawna, socjalna, zawodowa czy rodzinna. Może to świadczyć o zmniejszonym dostępie do usług lub niewystarczającej informacji o dostępnych formach pomocy, co w konsekwencji ogranicza skuteczność działań profilaktycznych i interwencyjnych.
2. Samorządy nie wypełniają w pełni obowiązku zapewnienia miejsc w ośrodkach wsparcia oraz interwencji kryzysowej dla osób doznających przemocy domowej. Brakuje nie tylko odpowiedniej liczby placówek oferujących schronienie (do 3 miesięcy w uzasadnionych sytuacjach), ale również dostępu do natychmiastowej pomocy psychologicznej, poradnictwa socjalnego i prawnego. Skutkuje to poważnymi opóźnieniami w udzieleniu wsparcia ofiarom przemocy, szczególnie w sytuacjach zagrożenia zdrowia lub życia.
3. Niedostateczne finansowanie zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej stanowi istotną barierę w skutecznej realizacji polityki antyprzemocowej. Brakuje środków na przeprowadzanie diagnoz i badań dotyczących skali zjawiska, na ewaluację prowadzonych programów, a także na szkolenia dla nowych członków zespołów interdyscyplinarnych oraz na rozwój oferty wsparcia skierowanej do osób stosujących przemoc.
4. Członkowie zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych są często przeciążeni obowiązkami, łącząc udział w procedurze „Niebieskie Karty” z codzienną pracą zawodową. W wielu gminach brakuje zarówno wsparcia merytorycznego, jak i finansowego, co utrudnia sprawne prowadzenie działań interwencyjnych, a także wpływa na ich jakość i skuteczność.
5. Zdarza się nadużywanie procedury „Niebieskie Karty” w sytuacjach niewynikających bezpośrednio z przemocy domowej, takich jak konflikty rodzinne, rozpad związku czy problemy okołorodzinowe. Może to prowadzić do rozmycia celu procedury i niepotrzebnego angażowania służb w sprawy niekwalifikujące się jako przemoc.

6. W wielu regionach, zwłaszcza w mniejszych gminach, dostęp do specjalistów jest utrudniony, co skutkuje opóźnieniami w diagnozie, udzieleniu pomocy i rozpoczęciu terapii. Brak środków finansowych na zatrudnienie odpowiednich specjalistów (psychologów, terapeutów, prawników) pogłębia ten problem i powoduje, że osoby dotknięte przemocą nie otrzymują wsparcia w odpowiednim czasie.

VII. Cele, działania, odbiorcy działań, wskaźniki realizacji Programu

1. Cel główny i cele szczegółowe Programu

Główny cel programu oraz jego rozwinięcie zostało opracowane w oparciu o Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030. Celem głównym Rządowego programu przeciwdziałania przemocy domowej jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce. Jego osiągnięcie opiera się na realizacji czterech celów szczegółowych. Pierwszym z nich jest zintensyfikowanie działań profilaktycznych. Oznacza to przede wszystkim rozwój edukacji społecznej, kampanii informacyjnych i programów wychowawczych, które zwiększają świadomość społeczną na temat przemocy domowej, jej skutków i sposobów reagowania. Profilaktyka jest kluczowa, ponieważ pozwala na wczesne wykrywanie zagrożeń i budowanie kultury sprzeciwu wobec przemocy¹².

Drugim celem programu jest zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej. Zakłada się rozwój systemu pomocy — od działań interwencyjnych, takich jak bezpieczne schronienia i pomoc prawna, po wsparcie psychologiczne i socjalne¹³.

Trzeci cel koncentruje się na zwiększeniu skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową. Chodzi tu o wdrażanie programów korekcyjno-edukacyjnych oraz działań prawnych, które mają na celu nie tylko karanie sprawców, ale przede wszystkim zmianę ich zachowań i postaw. Praca z osobami stosującymi przemoc jest istotna, by zapobiegać powtarzaniu się aktów przemocy i ograniczać ryzyko jej eskalacji.

Ostatni z celów to podniesienie kompetencji przedstawicieli instytucji i organizacji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej. Szkolenia, superwizje i budowanie standardów pracy mają na celu poprawę jakości i dostępności usług.

Profesjonalna i skoordynowana pomoc to fundament skutecznej walki z przemocą, dlatego tak ważne jest inwestowanie w rozwój zawodowy pracowników socjalnych, policji, nauczycieli, pracowników służby zdrowia czy sędziów. Wszystkie te działania razem mają stworzyć system, który będzie nie tylko reagował na przemoc, ale przede wszystkim jej zapobiegał. Założone cele oraz ich przewidywane efekty odnoszą się do 4 głównych obszarów: wspieranie, interwencja, edukacja, profilaktyka.

¹² Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030 (M.P. z 2023 r. poz. 1232)

¹³ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673)

Cel główny:

Zmniejszenie zjawiska przemocy domowej na terenie województwa mazowieckiego.

Cele szczegółowe i działania¹⁴:

Cel 1: Ochrona i wsparcie osób doświadczających przemocy domowej poprzez zwiększenie dostępności i skuteczności działań

Działania:

1. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej.
2. Tworzenie ośrodków interwencji kryzysowej.

Cel 2: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową

Działania:

Wspieranie podmiotów realizujących programy korekcyjno-edukacyjne.

Cel 3: Podniesienie poziomu kompetencji służb pomocowych i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

Działania:

1. Organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej, w tym obowiązkowych szkoleń dla członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup diagnostyczno-pomocowych, zadania realizowane przez MCPS
2. Organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej, zlecane NGO w ramach otwartych konkursów ofert

Cel 4: Intensyfikacja działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej

Działania:

1. Organizowanie konferencji i warsztatów w zakresie profilaktyki przemocy domowej.
2. Organizowanie kampanii społeczno-informacyjnych dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej.
3. Opracowywanie materiałów informacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.
4. Organizowanie otwartych konkursów ofert na wykonywanie zadań publicznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej (działania profilaktyczne i edukacyjne).

¹⁴ Cele te stanowią kontynuację działań z programu obowiązującego w poprzednim okresie i wpisują się w szeroko pojęte ograniczenie zjawiska przemocy domowej. Główne założenia nie zostały z tego powodu zmienione.

2. Odbiorcy działań

Działania zaplanowane w Wojewódzkim programie przeciwdziałania przemocy domowej województwa mazowieckiego na lata 2026–2030 skierowane są do:

- osób doświadczających przemocy domowej;
- osób stosujących przemoc domową;
- świadków przemocy domowej;
- instytucji wspierających osoby doświadczające przemocy domowej oraz zajmujących się pomocą, pracujących na rzecz dziecka i rodziny, wprowadzających działania korygujące w stosunku do osób stosujących przemoc;
- organizacji pozarządowych (w tym kościołów i związków wyznaniowych);
- społeczności lokalnych.

3. Wskaźniki realizacji Programu

W celu określenia postępów realizacji Programu oraz skuteczności podejmowanych działań przyjęto zestaw mierników obrazujących skuteczność działań pomocowych oraz skuteczność oddziaływań terapeutycznych, realizowanych przez Samorząd Województwa Mazowieckiego oraz organizacje pozarządowe przy wykorzystaniu środków z budżetu województwa oraz dotacji celowej Wojewody Mazowieckiego.

Wartości bazowe wskaźników określono na podstawie danych z Monitoringu Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej Województwa Mazowieckiego na lata 2021–2025. Raport za 2024 r., zmierzonych w roku 2025 sumarycznie za okres od 2021 do 2024 roku. Dla wartości docelowej przyjęto dane sumaryczne planowane do osiągnięcia w okresie od 2026 do 2030 roku.

Tabela 6. Działania i wskaźniki wdrażania dla Celu szczegółowego 1: Ochrona i pomoc osobom doświadczającym przemocy domowej

Działanie	Wskaźniki	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	Źródło danych
Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej	liczba osób, będących odbiorcami zadań publicznych zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym	15 500	poziom nie mniejszy niż 19 500 osób	sprawozdanie cząstkowe z realizacji „Rocznego programu współpracy Województwa mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”
	liczba usług udzielonych osobom doświadczającym przemocy domowej	545	poziom nie mniejszy niż 700 usług	sprawozdanie cząstkowe z realizacji „Rocznego programu współpracy Województwa mazowieckiego

Działanie	Wskaźniki	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	Źródło danych
				z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”
Tworzenie ośrodków interwencji kryzysowej	liczba ośrodków interwencji kryzysowej	61	nie mniej niż 70 ośrodków	ocena zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę sytuacji społecznej i demograficznej województwa mazowieckiego

Tabela 7. Działania i wskaźniki dla Celu szczegółowego 2: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową

Działanie	Wskaźniki	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	Źródło danych
Wspieranie podmiotów realizujących programy korekcyjno-edukacyjne	liczba podmiotów realizujących programy korekcyjno-edukacyjne	9	nie mniej niż 9 podmiotów	sprawozdanie cząstkowe z realizacji „Rocznego programu współpracy Województwa mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”

Tabela 8. Działania i wskaźniki wdrażania dla Celu szczegółowego 3: Podniesienie poziomu kompetencji służb pomocowych i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

Działanie	Wskaźniki	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	Źródło danych
Organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej, w tym obowiązkowych szkoleń dla członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup diagnostyczno-pomocowych, zadania realizowane przez MCPS	liczba przeprowadzonych szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej	55	15	dane własne MCPS (sprawozdania okresowe z realizacji planu pracy)
	liczba przeprowadzonych obowiązkowych szkoleń dla członków zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych	0	nie mniej niż 30	dane własne MCPS (sprawozdania okresowe z realizacji planu pracy)

Tabela 9. Działania i wskaźniki wdrażania dla Celu szczegółowego 3: Podniesienie poziomu kompetencji służb pomocowych i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

Działanie	Wskaźniki	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	Źródło danych
Organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej, zlecane NGO w ramach otwartych konkursów ofert	Szkolenia związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej	140	nie mniej niż 140	raporty częściowe monitoringu wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy domowej województwa mazowieckiego

Tabela 10. Działania i wskaźniki wdrażania dla Celu szczegółowego 4: Intensyfikacja działań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej

Działanie	Wskaźniki	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	Źródło danych
Organizowanie konferencji i warsztatów w zakresie profilaktyki przemocy domowej	liczba zorganizowanych konferencji i warsztatów	161	nie mniej niż 200	sprawozdanie częściowe z realizacji „Rocznego programu współpracy Województwa mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie” oraz dane własne MCPS (sprawozdania okresowe z realizacji planu pracy)
Organizowanie kampanii społeczno-informacyjnych dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej	liczba przeprowadzonych kampanii społeczno-informacyjnych	61	nie mniej niż 70 kampanii społeczno-informacyjnych	sprawozdanie częściowe z realizacji „Rocznego programu współpracy Województwa mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”
Opracowanie materiałów informacyjnych z zakresu	liczba wydanych materiałów informacyjnych	87	nie mniej niż 100 materiałów informacyjnych	sprawozdanie częściowe z realizacji „Rocznego programu współpracy Województwa mazowieckiego z organizacjami

Działanie	Wskaźniki	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	Źródło danych
przeciwdziałania przemocy domowej				pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”
Organizowanie otwartych konkursów ofert na wykonywanie zadań publicznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej (działania profilaktyczne i edukacyjne)	liczba przeprowadzonych otwartych konkursów ofert	4	nie mniej niż 8 konkursów	sprawozdanie cząstkowe z realizacji „Rocznego programu współpracy Województwa mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”

VIII. Finansowanie i monitoring Programu

1. Finansowanie Programu

Zadania roczne w zakresie przeciwdziałania przemocy są ujmowane w uchwale budżetowej Samorządu Województwa Mazowieckiego, a przekraczające okres jednego roku – w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Mazowieckiego. Środki finansowe na realizację tych działań, zapisanych w niniejszym Programie, są corocznie planowane w budżecie województwa.

Środki finansowe na organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej pochodzą z dotacji celowej, przekazywanej corocznie przez Wojewodę Mazowieckiego. Od 2024 r. organizowane są szkolenia skierowane do przedstawicieli instytucji i służb, które zajmują się przeciwdziałaniem przemocy domowej, w tym członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup diagnostyczno-pomocowych. Dodatkowe środki finansowe przeznaczone na szkolenia pochodzą z budżetu województwa.

2. Monitoring Programu

Wojewódzki program przeciwdziałania przemocy domowej województwa mazowieckiego na lata 2026–2030 będzie podlegał monitorowaniu po każdym roku realizacji. Raport z monitoringu będzie przedstawiany Zarządowi Województwa Mazowieckiego. Dane niezbędne do sporządzenia raportu z monitoringu będą gromadzone na podstawie wewnętrznych sprawozdań Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej, oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę sytuacji społecznej i demograficznej województwa mazowieckiego na dany rok, sprawozdań od organizacji pozarządowych otrzymujących dotacje od Samorządu Województwa Mazowieckiego, informacji zebranych corocznie od instytucji/organizacji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej w województwie mazowieckim, danych statystycznych dostępnych publicznie oraz zbieranych za pomocą Centralnej Aplikacji Statystycznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

3. Wnioski i dobre praktyki

Zjawisko przemocy, mimo rosnącej świadomości społecznej, wciąż stanowi poważny problem o charakterze społecznym i zdrowotnym. Wnioski płynące z obserwacji i badań jednoznacznie wskazują, że najskuteczniejszym sposobem przeciwdziałania przemocy jest wczesna identyfikacja zagrożenia oraz szybka i skoordynowana reakcja instytucji. Kluczowe znaczenie ma również edukacja – zarówno dzieci i młodzieży, jak i dorosłych – na temat granic, praw, form przemocy i dostępnych form pomocy. Im większa wiedza i świadomość społeczna, tym większa szansa na przerwanie spirali przemocy.

Wśród dobrych praktyk szczególnie efektywne okazują się programy profilaktyczne prowadzone w szkołach, które uczą dzieci rozpoznawania przemocy i szukania pomocy. Cenne są także lokalne kampanie społeczne i inicjatywy informacyjne kierowane do ogółu społeczeństwa. Ważną rolę odgrywa również rozwijanie sieci wsparcia – współpraca między ośrodkami pomocy społecznej, policją, służbą zdrowia, sądami oraz organizacjami pozarządowymi zwiększa skuteczność interwencji i poprawia dostępność pomocy dla ofiar. Za jedną z najskuteczniejszych form działania uznaje się funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych, które pozwalają na kompleksowe spojrzenie na sytuację ofiary i zaplanowanie odpowiedniego wsparcia. Dobre efekty przynoszą też programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy, które – jeśli odpowiednio prowadzone – mogą przyczynić się do trwałej zmiany ich zachowań. Wnioskiem końcowym jest więc potrzeba dalszego wzmacniania systemu wsparcia, promowania empatii i odpowiedzialności społecznej oraz konsekwentnego budowania kultury reagowania na przemoc, a nie jej ignorowania.

W ramach dobrych praktyk działania powinny skupić się na:

1. Szybkiej identyfikacji przemocy

Instytucje powinny mieć opracowane procedury umożliwiające szybkie rozpoznanie sygnałów przemocy – zarówno fizycznej, psychicznej, jak i ekonomicznej. Kluczowe jest, aby każdy pracownik, który ma kontakt z rodzinami lub osobami w kryzysie, potrafił wychwycić niepokojące objawy. Wczesna reakcja znacząco zwiększa szansę na skuteczną pomoc i ograniczenie szkód psychicznych oraz fizycznych.

2. Cyklicznych szkoleniach

Regularne szkolenia zwiększają wiedzę pracowników o formach przemocy i sposobach interwencji. Pozwalają im pewnie reagować w trudnych sytuacjach oraz poprawiają współpracę między instytucjami. Warto, by szkolenia były prowadzone przez specjalistów z doświadczeniem praktycznym, a nie ograniczały się wyłącznie do teorii.

3. Wzmacnianiu zespołów interdyscyplinarnych

Zespoły interdyscyplinarne powinny być nie tylko formalnie powołane, ale również aktywne i odpowiednio wspierane. Konieczne jest zapewnienie im narzędzi do skutecznego działania – takich jak czas, dostęp do informacji i możliwość szybkiej reakcji. Koordynacja między instytucjami w zespole znacząco poprawia skuteczność pomocy ofiarom przemocy.

4. Tworzeniu lokalnych punktów informacyjno-konsultacyjnych

Punkty te powinny być dostępne bez skierowania i bez konieczności wcześniejszego umawiania się. Osoby dotknięte przemocą często potrzebują pomocy natychmiast, a brak formalności może być kluczowy w momencie kryzysu. Ważne, aby oferowały wsparcie psychologa, prawnika oraz pracownika socjalnego.

5. Anonimowych liniach wsparcia

Całodobowa dostępność infolinii pozwala ofiarom przemocy na uzyskanie pomocy w każdej chwili, również w nocy czy w weekendy. Możliwość anonimowego kontaktu

zwiększa szansę na to, że osoba w kryzysie zdecyduje się na pierwszy krok. Dobrą praktyką jest także umożliwienie kontaktu przez internet, np. czat lub SMS.

6. Bezpiecznych miejscach schronienia

Ośrodki interwencji kryzysowej i schroniska dla ofiar przemocy muszą być dostępne przez całą dobę. Ważne, aby oferowały nie tylko miejsce do spania, ale także wsparcie psychologiczne, prawnicze i pomoc w uzyskaniu niezależności. Ich lokalizacja powinna być chroniona, aby zapewnić bezpieczeństwo osobom tam przebywającym.

7. Szybkim reagowaniu służb

Policja powinna reagować natychmiast na zgłoszenia przemocy i być przeszkolona w zakresie postępowania z ofiarami. Szczególnie istotne jest stosowanie narzędzi prawnych, takich jak nakaz opuszczenia mieszkania przez sprawcę przemocy. Taka reakcja daje ofierze czas i przestrzeń do działania oraz poczucie, że nie jest pozostawiona sama.

8. Prowadzeniu edukacji w szkołach

Edukacja dzieci i młodzieży o przemocy powinna być prowadzona już od najmłodszych lat w formie dostosowanej do wieku. Uczniowie powinni dowiedzieć się, czym jest przemoc, jakie są jej formy oraz gdzie szukać pomocy. To buduje świadomość i może zapobiegać powielaniu wzorców przemocowych w przyszłości.

9. Wsparciu psychologicznym dla dzieci - świadków przemocy

Dzieci, które są świadkami przemocy, często cierpią równie mocno jak ofiary bezpośrednie. Niezbędne jest zapewnienie im dostępu do specjalistycznej pomocy psychologicznej, także bez skierowania. Warto też edukować opiekunów, że dzieci potrzebują wsparcia nawet wtedy, gdy „nic im się nie stało fizycznie”.

10. Dostępności pomocy dla osób z niepełnosprawnościami i obcojęzycznych

Instytucje powinny zadbać o dostępność informacji w różnych językach oraz w formach dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (np. materiały w Braille’u, tłumacz języka migowego). Osoby z tych grup są szczególnie narażone na przemoc, a jednocześnie mają utrudniony dostęp do pomocy. Ich wykluczenie z systemu wsparcia pogłębia problem.

11. Współpracy z organizacjami pozarządowymi (NGO)

NGO mają często większą elastyczność i doświadczenie w pracy z ofiarami przemocy niż instytucje publiczne. Współpraca z nimi pozwala na uzupełnienie oferty pomocy o działania bardziej indywidualne, szybkie i dostosowane do potrzeb. Samorządy i państwo powinny wspierać te organizacje finansowo i merytorycznie.

12. Prowadzeniu kampanii społecznych

Kampanie informacyjne zwiększają świadomość społeczną i pomagają przełamywać milczenie wokół przemocy. Warto, aby były one lokalne, osadzone w realiach danej społeczności i angażowały lokalne autorytety. Im więcej się mówi o przemocy, tym mniej ofiar czuje się osamotnionych i bezsilnych.

13. Programach dla sprawców przemocy

Sprawcy przemocy powinni mieć obowiązek uczestniczenia w programach korekcyjno-edukacyjnych, których celem jest zmiana ich postaw i zachowań. Działania te powinny być

kontrolowane i ewaluowane, by sprawdzić ich skuteczność. Przemoc nie zniknie, jeśli nie będziemy próbować zmieniać także tych, którzy ją stosują.

14. Monitoringu i ewaluacji działań

Instytucje powinny na bieżąco analizować efekty swoich działań: ilu osobom udzielono pomocy, jak szybko reagowano, jakie były rezultaty interwencji. Na tej podstawie możliwe jest wprowadzanie zmian i udoskonaleń. Tylko system, który uczy się na swoich doświadczeniach, może działać skutecznie.

15. Tworzeniu polityk antyprzemocowych w instytucjach

Każda instytucja – szkoła, urząd, placówka medyczna – powinna posiadać wewnętrzne procedury przeciwdziałania przemocy i mobbingowi. Pracownicy powinni wiedzieć, gdzie i jak zgłaszać niepokojące zachowania, a kadra zarządzająca – jak reagować. Taka polityka pokazuje, że przemoc nie jest tolerowana i buduje bezpieczne środowisko.

Wdrożenie opisanych dobrych praktyk może przynieść szereg konkretnych i długofalowych korzyści zarówno dla ofiar przemocy, jak i dla całego systemu instytucjonalnego oraz społeczeństwa. W tym m.in.:

1. Skuteczniejsza pomoc ofiarom

Dzięki szybszemu rozpoznawaniu przemocy i lepiej przygotowanym pracownikom, ofiary otrzymają wsparcie w odpowiednim momencie, zanim dojdzie do eskalacji problemu. Zwiększy się ich szansa na odzyskanie bezpieczeństwa, samodzielności i zdrowia psychicznego.

2. Ochrona przed powtarzaniem się przemocy

Systemowe podejście (np. szybka reakcja służb, bezpieczne schronienie, działania wobec sprawcy) może przerwać cykl przemocy w rodzinach i zapobiec jego powrotowi. Dzięki temu ofiary nie będą zmuszone do życia w ciągłym lęku.

3. Zwiększenie zaufania do instytucji

Gdy ludzie zobaczą, że instytucje rzeczywiście działają skutecznie i z empatią, wzrośnie ich gotowość do zgłaszania przemocy i szukania pomocy. To szczególnie ważne w środowiskach, gdzie przemoc bywa tematem tabu.

4. Budowanie kultury reagowania, nie milczenia

Działania edukacyjne i kampanie społeczne pomogą przełamać społeczne przyzwolenie na przemoc i zmienią postawy biernych świadków. Zmiana społeczna zaczyna się od świadomości i otwartego mówienia o problemie.

5. Poprawa współpracy między instytucjami

Zintegrowany system, w którym OPS, policja, szkoły, sądy i NGO współdziałają, działa szybciej i sprawniej. Pozwala to na pełniejsze zrozumienie sytuacji ofiary i stworzenie realnego planu pomocy.

6. Ograniczenie kosztów społecznych i ekonomicznych przemocy

Przemoc domowa niesie za sobą ogromne koszty – leczenia, interwencji, pomocy społecznej, utraty pracy, problemów edukacyjnych dzieci. Skuteczne przeciwdziałanie przemocy oznacza mniej ofiar i mniej obciążeń dla systemu publicznego.

7. Zmiana postaw sprawców przemocy

Programy korekcyjno-edukacyjne mogą pomóc sprawcom zrozumieć swoje zachowania i zmienić je, co zmniejsza ryzyko ponownego użycia przemocy. To kluczowe dla trwałego rozwiązania problemu.

Takie działania nie tylko zwiększają bezpieczeństwo ofiar, ale także wzmacniają całe społeczeństwo – czyniąc je bardziej sprawiedliwym, empatycznym i odpornym na przemoc.

Spis rysunków, tabel i wykresów

Tabele:

Tabela 1. Liczba osób doznających przemocy domowej.....	6
Tabela 2. Liczba osób stosujących przemoc domową	8
Tabela 3. Podmioty udzielające wsparcia osobom doznającym przemocy domowej w województwie mazowieckim w latach 2021–2024.....	14
Tabela 4. Dane dot. procedury Niebieskiej Karty.....	18
Tabela 5. Ośrodki interwencji kryzysowej w powiatach na terenie województwa mazowieckiego.....	30
Tabela 6. Działania i wskaźniki wdrażania dla Celu szczegółowego 1: Ochrona i pomoc osobom doświadczającym przemocy domowej.....	39
Tabela 7. Działania i wskaźniki wdrażania dla Celu szczegółowego 2: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.....	40
Tabela 8. Działania i wskaźniki wdrażania dla Celu szczegółowego 3: Podniesienie poziomu kompetencji służb pomocowych i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.....	40
Tabela 9. Działania i wskaźniki wdrażania dla Celu szczegółowego 3: Podniesienie poziomu kompetencji służb pomocowych i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.....	41
Tabela 10. Działania i wskaźniki wdrażania dla Celu szczegółowego 4: Intensyfikacja działań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.....	41

Wykresy:

Wykres 1. Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy w 2024 roku na Mazowszu.....	17
Wykres 2. Powszechność zjawiska przemocy domowej wobec dzieci w Polsce.	19
Wykres 3. Odpowiedzi na pytanie "Czy doświadczył/doświadczyła Pan/Pani ze strony członka/ów rodziny takich sytuacji jak?"	20
Wykres 4. Odpowiedzi na pytanie "Czy doświadczył/doświadczyła Pan/Pani ze strony członka/ów rodziny takich sytuacji jak?"	21

Rysunki:

Rysunek 1. Mapa Mazowska	5
---------------------------------------	---

Załączniki do Programu:

Załącznik nr 1 – Ramowy program ochrony osób doświadczających przemocy domowej

Załącznik nr 2 – Ramowy program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób
stosujących przemoc domową

Załącznik nr 3 – Ramowy program oddziaływań psychologiczno-terapeutycznych dla osób
stosujących przemoc domową

Bibliografia

1. Baza teleadresowa instytucji pomagających osobom doznającym przemocy domowej, Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie, w: <https://www.gov.pl/web/uw-mazowiecki/baza-teleadresowa-instytucji-pomagajacych-osobom-doznajacych-przemocy-domowej> (dostęp: 11.07.2025)
2. *Diagnoza przemocy domowej. Raport z badania*, Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej 2024, w: https://mcps.com.pl/wp-content/uploads/2024/12/Diagnoza_Przemocy_Domowej_2024.pdf (dostęp: 11.07.2025)
3. Lewoc M., *Prawo a przemoc domowa w 2023 roku (6/155/2024)*, Niebieska Linia. Instytut Psychologii Zdrowia 2024 w: <https://www.niebieskalinia.pl/aktualnosci/artykuly-niebieskiej-linii/prawo-a-przemoc-domowa-w-2023-roku-61552024> (dostęp: 11.07.2025)
4. Piechocki Z., *Zespół interdyscyplinarny i grupy robocze*, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Toruń 2012.
5. *Przemoc domowa i wobec kobiet – zwalczanie i ocena. Marcin Wiącek wskazuje, co trzeba zmienić, by ją lepiej zwalczać i rozpoznawać – wystąpienia generalne RPO 04.11.2021 r. w:* <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-przemoc-domowa-wobec-kobiet-zwalczanie-ocena> (dostęp: 11.07.2025)
6. Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 lutego 2024 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (Dz. U. z 2024 poz. 169).
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870)
8. Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030 (M.P. z 2023 r. poz. 1232).
9. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283, z późn. zm.).
10. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673).
11. Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 535).